

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕАТРУ,
КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО**

Факультет театрального мистецтва

Кафедра мистецтва театру ляльок

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти на тему
«ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ АКТОРА НАД СТВОРЕННЯМ
ХУДОЖНІХ ОБРАЗІВ У МОНОВИСТАВІ НА ПРИКЛАДІ ВИСТАВИ
«ХЛОПЧИК-З-МІЗИНЧИК» ЗА ОДНОЙМЕННОЮ П'ЄСОЮ М.
РИБАЛКИ ТА Т. СІЛЬЧЕНКО»**

Студента 2(м) курсу МТЛ групи

Освітньої програми: «мистецтво театру ляльок»

Спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»

Галузі знань 02 «Культура і мистецтво»

Ступеня вищої освіти — другого

(магістр сценічного мистецтва)

Сизонова Олександра Олександровича

Науковий керівник:

доцент, заслужений артист України

Попов Леонід Петрович

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МОНОВИСТАВА. ТЕОРЕТИЧНО-ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ	6
1.1 Моновистава: Типологічний аспект	6
1.2 Моновистави в українському та міжнародному театральних просторах	7
1.3 Особливості роботи актора у моновиставі	13
Висновки до розділу 1	18
РОЗДІЛ 2. РОБОТА АКТОРА НАД СТВОРЕННЯМ ХУДОЖНІХ ОБРАЗІВ У МОНОВИСТАВІ «ХЛОПЧИК-3-МІЗИНЧИК» ЗА ОДНОЙМЕННОЮ П'ЄСОЮ М. РИБАЛКИ ТА Т. СІЛЬЧЕНКО	19
2.1. Ідейно-тематичний аналіз твору.	19
2.2. Аналіз персонажів-образів.	29
2.3. Робота над створенням художніх образів	35
Висновки до розділу 2.....	47
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	50
ДОДАТКИ	53

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасному світі, що характеризується нестримним темпом розвитку та постійними трансформаціями, конкуренція стає неухильним фактором у численних сферах життя, що вимагає від нас постійного вдосконалення, яке стає важливою необхідністю для виділення і відокремлення нас від загальної маси конкурентів. Цей фактор не обходить і сферу акторського мистецтва, де панує велика конкуренція та викликає у акторів потребу бути поміченим представниками театрів, кіноіндустрії, режисерами, продюсерами тощо. Тож актори вимушені вдосконалювати свої творчі навички задля просування себе у професії і досягати затребуваності у професійній діяльності будь-то театр чи кіно.

Одним з методів досягнення цієї мети може стати створення моновистави, яка може дати артисту можливість більш вільно реалізовувати себе в професії, бути незалежним від театру, колективу та робочого приміщення, що також мінімізує фінансові витрати на оренду майданчика та створення матеріальної частини.

Серед різноманітних форм театрального видовища, моновистава виділяється особливою специфікою. Ця форма вистави надає унікальну можливість подати складний сюжет чи ідею через призму одного персонажу. Актор знаходиться у центрі уваги, беручи на себе величезну відповідальність за створення зацікавленості та утримання уваги аудиторії.

Виконавці моновистав володіють значною творчою свободою, оскільки вони мають повний контроль над усіма етапами вистави, починаючи від розробки сценарію та режисури і закінчуючи вибором сценографії, а можливо, й освітлення та звуку. Ця висока незалежність надає виконавцям можливість втілювати своє унікальне бачення тих чи інших тем та ефективно транслювати свої думки та почуття.

Також, оскільки на сцені немає інших акторів, актор вимушений виконувати ролі численних персонажів, часто здійснюючи швидкі зміни голосу, пластики та манери. Це вимагає від виконавця високого рівня універсальності та майстерності, оскільки він стає експертом у трансформації, легко переходячи від одного персонажа до іншого.

Можливість маніпулювати таким динамічним спектром персонажів свідчатиме не лише про талант виконавця, але й вноситиме різноманітність та насиченість у розповідь, що надасть акторові можливість опанувати багато нових професійних навиків та досягнути більшої універсальності та унікальності.

У цій роботі ми спробуємо глибше зрозуміти особливості процесу роботи актора над створенням художніх образів в контексті моновистави. Ми розглянемо та проаналізуємо різноманітні приклади моновистав драматичного театру та театру ляльок, а також виокремимо характерні риси моновистави та методи, які використовуються акторами для створення персонажів-образів у виставах цього формату.

Вивчення цього процесу допоможе краще зрозуміти не лише роль актора, а й його внесок у створення індивідуальності та атмосфери подій на сцені.

Мета дослідження — дослідити методи акторської роботи, які сприяють створенню виразних та глибоких образів у моновиставі театру ляльок.

Реалізація мети передбачала розв'язання поставлених **завдань**:

- Дослідити особливості роботи актора у моновиставі з одним або декількома персонажами;
- Реалізувати персонажі-образи у моновиставі театру ляльок з декількома персонажами;

- Виокремити методи підготовки актора для роботи над створенням художніх образів у моновиставі театру ляльок.

Об'єкт дослідження — особливості створення моновистави в театрі ляльок.

Предмет дослідження — особливості роботи актора над створенням художніх образів у моновиставі.

Наукове значення роботи (для магістрів). Дослідження надасть основні засади роботи актора у моновиставі театру ляльок і стане підґрунтям для більш глибоко дослідження моновистав в театрах ляльок України та закордоном.

Практичне значення одержаних результатів. Відповідно вимогам ОПП «Мистецтво театру ляльок» перед студентами стоїть завдання створити одноосібний проєкт. Тож здобуті результати роботи нададуть можливість майбутнім магістрам практично реалізувати свій самостійний проєкт, як акторам, де вони можуть грати у моновиставі, так і режисерам, які можуть реалізовувати таку моновиставу на акторів. І що також може надати практикуючим акторам та режисерам більш глибокі практичні знання в цьому напрямку і таким чином реалізовувати власні моновистави.

Апробація результатів (дипломної) магістерської роботи. Вистава «Хлопчик-з-мізинчик» була представлена на сцені навчального театру Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого та була затверджена рішенням кафедри мистецтва театру ляльок для показів у репертуарі навчального театру.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, шести підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг магістерської роботи складає — 86 сторінок. Основний зміст викладено на 52 сторінки. Список використаних джерел складає 25 позицій.

РОЗДІЛ 1. МОНОВИСТАВА. ТЕОРЕТИЧНО-ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

1.1 Моновистава: Типологічний аспект

Досліджуючи поняття моновистави, в першу чергу необхідно уточнити саму дефініцію моновистави. Як у своїй статті зазначає дослідниця, акторка та режисерка, заслужена артистка України Ірина Мельник: «моновистава — це форма театрального мистецтва, що базується на драматургії, інсценівці або літературній композиції, та виконується одним актором» [11, с. 63].

Оскільки будь-яка театральна вистава базується на літературному тексті, моновистава в свою чергу реалізується на основі, так званої монодрами. За словником Патріса Паві: «Монодрама — п'єса з одним персонажем або принаймні з одним актором (який виконує декілька ролей). П'єса вибудовується навколо однієї особи з демонстрацією її внутрішніх мотивацій, суб'єктивних поглядів і сентиментів» [12, сс. 258-259]. Базуючись на цьому, ми робимо висновок, що основна відмінність моновистави від інших театральних форм полягає в тому, що лише одна особа відтворює одного, або декількох персонажів «перетворюючись» на різних героїв протягом вистави.

На основі практичного досвіду театральних митців як України, так і закордону можна виокремити два типи моновистави: вистава, де актор виконує одну роль та вистава, де актор розігрує декілька ролей, тобто окремих персонажів.

Так, наприклад, актор Київського національного академічного молодого театру Олексій Вертинський у виставі «Синій автомобіль», за однойменною трагікомедією Ярослава Стельмаха, грає лише одного персонажа — Письменника «А». Вся вистава це сповідь головного героя про

важку долю митця. Протягом монологу письменник придумує майбутній твір в сюжет якого влітаються спогади з особистого життя героя.

Натомість, американська актриса, драматургиня та перформерка Сара Джонс у своєму відомому шоу «однієї жінки» “Bridge & Tunnel” («Міст та Тунель»), досліджуючи питання раси, ідентичності та культури, протягом вистави перевтілюється у низку персонажів виокремлюючи характерні риси кожного образу.

Тож, так, як моновистава може містити моменти швидкої зміни дійових осіб (персонажів) виконавцем, навіть, перед очима глядачів, без заміни костюмів, декорацій або гриму — актор, що грає у моновиставі повинен мати високий рівень майстерності для втілення різних характерів, щоб чітко виокремити кожного персонажа вистави.

1.2 Моновистави в українському та міжнародному театральних просторах

Практика поодинокого виконання торів за десятиліття варіюються від водевілів, комедій, поезії, музики, магії, кабаре, театру та танцю. Серед моно-виконавців варто відзначити американських драматичних акторів: Роба Беккера, Лілі Томлін, Енді Кауфмана, Рода Максвелла, Лорда Баклі, Еріка Богосяна, Вупі Голдберг, Джейда Естебана Естраду, Едді Іззарда, Джона Легуізамо, Маргу Гомес, Анну Дівер Сміт, Білла Хікса, Брата Блю та Ленні Брюса.

Деякі виконавці презентували сольні шоу, присвячені відомим особистостям. Серед них можна виділити Джулі Гарріс, яка повідала про біографію Емілі Дікінсон¹ у виставі «Красуня з Амхерста» (“The Belle of Amherst”); Тову Фельдшух, яка представила Голду Меїр² у виставі «Балкон

¹ Емілі Елізабет Дікінсон — американська поетеса. Маловідома за життя, з тих пір вона вважається однією з найважливіших фігур в американській поезії.

² Голда Меїр — ізраїльська політична та державна діячка. Одна з засновників держави Ізраїль.

Голді» (“Golda's Balcony”); Френка Горшина у виставі «Скажи на добраніч, Грейсі» (“Say Goodnight Gracie”) у 1954 році, де він грав Джорджа Бернса³ (); Руперта Холмса у ролі Альберта Ейнштейна у виставі «Практична богема» (“Albert Einstein: The Practical Bohemian”); Еда Мецгера у виставі «Хемінгуей: На межі» (“Hemingway: On the Edge”); Генрі Фонда в ролі Кларенса Дерроу⁴ у виставі «Дерроу» (“Darrow”); Рональда Ренда у ролі Гарольда Клурмана⁵ у виставі «Нехай це буде мистецтво!» (“Let It Be Art!”) з 2001-го року у 25 країнах світу; та Тома Дугана, який виконував роль Симона Візенталья⁶ у виставі «Візенталь» (“Wiesenthal”).

Деякі актори навіть адаптували цілі романи для сцени, включаючи Патріка Стюарта, який зіграв усі 43 ролі у своїй версії вистави “A Christmas Carol” («Різдвяна пісня»)⁷ — моновистава англійського актора Патріка Стюарта за однойменною повістю Чарльза Діккенса, яка неодноразово гралася на Бродвеї та в театрі “The Old Vic” у Лондоні; також актор Джеральд Чарльз Діккенс зіграв у своїх спектаклях 26 персонажів з того ж твору, а актор Джек Арансон знявся в сольній постановці «Мобі Діка» з 13 персонажів.

Що стосується сучасного українського драматичного театру, то ми теж маємо низку прикладів моновистав, які заслужили увагу глядачів завдяки вдалому тандему режисерського бачення і акторського виконання. З актуальних на сьогоднішній день вистав можемо навести приклади таких робіт: Вистава Київського академічного театру драми і комедії на лівому березі Дніпра «Усі найкращі речі» — режисерка Тамара Трунова, виконує

³ Джордж Бернс — американський комік, актор, письменник та співак.

⁴ Кларенс Дерроу — відомий американський адвокат;

⁵ Гарольд Клурман — американський театральний режисер і драматичний критик, один з засновників Нью-Йоркського «Групового театру»;

⁶ Симон Візенталь — австрійський єврей, який пережив Голокост, мисливець за нацистами та письменник;

⁷ “A Christmas Carol” — моновистава англійського актора Патріка Стюарта за однойменною повістю Чарльза Діккенса, яка неодноразово гралася на Бродвеї та в театрі “The Old Vic” у Лондоні;

заслужена артистка України Олеся Жураківська. За сюжетну основу була взята п'єса британського драматурга та режисера Дункана Макміллана "Every brilliant thing"⁸: «цікаво, що Макміллан створював її разом із своїм товаришем, британським коміком Джоном Донахью, який опрацював цей текст у звичному для себе жанрі стендапу і мав шалений успіх» — зазначено на офіційному сайті театру [15]. За виконання ролі у цій виставі, актриса Олеся Жураківська була нагороджена мистецькою премією «Київ» імені Амвросія Бучми [23]; вистава Київського національного академічного Молодого театру «Синій автомобіль» — режисер вистави Ігор Славинський, виконує народний артист України Олексій Вертинський. Основою сюжету є п'єса українського драматурга Ярослава Стельмаха: «Це своєрідна сповідь автора про те, як непросто бути творчою людиною, як важко іноді народжуються звичайні слова, з них речення, а з речень — твори, які потім стають книгами, що інколи недбайливо покриваються пилом на бібліотечних полицях» — описано на сторінці вистави [16]. Актор Олексій Вертинський у ролі головного героя цієї моновистави зацікавлює глядача міцно тримаючи увагу від початку до кінця, розповідаючи коротку і важливу історію життєві події свого героя. Ця вистава, безсумнівно, відзначається значною популярністю серед глядачів вже протягом двадцяти років, що проявляється в систематичному заповненні театральної зали кожного її показу. Вистава отримала нагороду «Київська пектораль» у 1999 році та срібну медаль Академії мистецтв України. Окрім цього, вистава «Синій автомобіль» має визнання на багатьох міжнародних театральних фестивалях завойовуючи призові місця і по нині; вистава «Білка, яка прожила 100 років» Київського академічного театру «Золоті ворота» за п'єсою Олега Михайлова «Справжня історія Фрекен Хільдур Бок, ровесниці століття» — режисер вистави Станіслав Жирков, виконує заслужена артистка України Віталіна Біблів, яка була нагороджена премією «Чорний

⁸ «Усі найкращі речі»

лотос» за виконання ролі у цій виставі; та вистава, яка є спільним проєктом Національного академічного драматичного театру імені І. Франка і Херсонського обласного академічного музично-драматичного театру імені М. Куліша «Не плачте за мною ніколи». Режисер — Сергій Павлюк, виконує народна артистка України Лариса Кадирова. Вистава у 2016 році отримала нагороду «Київська пектораль» в номінації «Найкраща вистава камерної сцени».

Моновистава є доволі поширеною формою на сценах українського драматичного театру. Про це свідчить наявність окремих театральних фестивалів розрахованих на вистави театрів одного актора. Серед таких фестивалів, можна виділити: Міжнародний фестиваль моновистав «Відлуння» (м. Хмельницький, м. Київ), міжнародний театральний фестиваль «Монологи над Ужем» (м. Ужгород), Міжнародний театральний фестиваль жіночих монодрам «Марія» (м. Київ) та «Золота Хортиця» (м. Запоріжжя).

Окрім цього, в Україні існує три монотеатри, це: Дніпропетровський академічний міський український театр одного актора «Крик» народного артиста України — Михайла Мельника «в якому актор є і режисером, і сценаристом, і сценографом, і художником, і музичним редактором, і гримером, і костюмером вистави в одній особі» [21], Київський монотеатр «Міф» засновником та керівником якого є заслужений артист України — Михайло Фіц, та Хмельницький міський монотеатр «Кут» під керівництвом народного артиста України Володимира Смотрителя⁹

Якщо форма моновистави у драматичних театрах України зустрічаються відносно часто, то у театрі ляльок вистави цієї форми в Україні зустрічаються рідше. Це може бути обумовлено наявністю більших

⁹ З квітня 2023 року монотеатр припинив свою роботу у зв'язку з безстроковим виїздом Володимира Смотрителя з України [22].

технічних процесів у виставах театру ляльок, де актор не завжди має можливість керувати лялькою та взаємодіяти з реквізитом одночасно або ж меншої динаміки при тривалих монологіях ляльки, що може втрачати увагу глядача.

Проте зазирнувши до історичного аспекту українського театру ляльок, ми можемо побачити маємо неодноразові випадки використання цієї форми. До неї свого часу звернувся народний артист України Сергій Єфремов поставивши у 1994 році виставу «Все буде гаразд» (за щоденниками Януша Корчака). Після прем'єри цієї вистави Шарль Фоєрберг, актор, який виконував ролі, отримав звання заслуженого артиста України, а у 1995 році вистава була нагороджена премією «Київська пектораль». Вистава також демонструвалася закордоном і справляла враження не тільки на українську, а й на європейську публіку.

Заслужений діяч мистецтв України Сергій Брижань теж у своїй діяльності двічі звертався до форми моновистави поставивши «Лесині Листи» у 2013 році (за дитячими листами та поезією Лесі Українки, виконавиця — Лідія Корницька) та «Стара вітряниця» у 2014 році (за казкою «Вітряк» Ганса Крістіана Андерсена, виконавиця — Наталія Брижань).

Також, заслужений діяч мистецтв України Данило Поштарук за поемами "Наймичка" та "Катерина" Тараса Шевченка на сцені Волинського академічного обласного театру ляльок поставив моновиставу «У нашій раї на землі...» (виконавиця — Світлана Стасюк);

Режисер-постановник Житомирського академічного обласного театру ляльок, Сергій Мисечко у 2021 році поставив виставу «Давня казка» (за мотивами однойменної поеми Лесі Українки, виконує — Костянтин Мілько);

Окрім того, нещодавно, 9-го грудня 2023 року, на сцені Кіровоградського обласного театру ляльок відбулася прем'єра вистави «Я

(Романтика)» за однойменною новелою Миколи Хвильового до 130-річчя його народження (виконує Владлен Куркотило). Режисер спектаклю — Анатолій Левченко (раніше: Головний режисер Маріупольського драматичного театру), це його перша постановка після 10-ти місячного перебування у російському полоні. Режисер зміг повернутися до України і за запрошенням директора Кіровоградського обласного театру ляльок Григорія Педько приїхав до міста Кропивницький з метою разом з директором театру працювати над «відродженням» «вечірньої сцени» театру. *«Колись в цьому театрі був дуже гарний дорослий репертуар, тобто "вечірня сцена". Але з часом якісь режисери пішли, актори звільнилися, хтось пішов у військо, не залишилося майже жодної вистави. Тому директор мені запропонував»* — розповідає режисер [25].

Що стосується закордонного театру ляльок, то в міжнародному театральному просторі ми можемо зустріти не лише поодинокі (проте часті) випадки звернення до форми моновистави, а й окремих митців, які в основному діють тільки у рамках цієї форми. Це і австралійський ляльковод Невіл Трантер, французький лялькар з Ізраїлю Аріель Дорон, американський актор та художник Майкл Монтенегро, італійський актор Пауло Рекх (Paolo Rech) та інші. Кожен з них має свій підхід до роботи на сцені, свій «мистецький почерк», але, що поєднує кожного з них, то це створення вистав з власноруч виготовленими ляльками. Такий підхід створює тісний зв'язок між лялькою та актором. Коли ніхто не стоїть між митцем та його творінням це надає акторові відчуття повної свободи дій у втіленні бачення вистави і абсолютної впевненості у технічних можливостях своїх ляльок.

Згаданий вище лялькар Майкл Монтенегро створює ляльок з різного лахміття своєму у маленькому гаражі, заваленого *«купкою іржавих шестерень, гілками дротів, нитками чорної волосіні, та смужками старої тканини»* [3]. Його сценарії варіюються від лірики до політичних знущань.

Більш серйозні постановки бувають доволі жорсткими, а іноді доходять і до крайностей. Одна з них – це твір, який Майкл Монтенегро називає «дуетом». В ній Майкл Монтенегро створив неймовірно характерних персонажів, художній образ яких продуманий до дрібниць. Дія відбувається в напівтемряві, перший персонаж, якого бачать глядачі, — це велика, майже прямокутна голова, що сидить на п'єдесталі, з федорою¹⁰ на голові. Шкіра персонажу зроблена з пошматованої ганчірки поцяткованої фарбою; вуха, зроблені зі скрученої вицвілої тканини. Рот персонажу керується чорною волосінню, він розрізаний на схилі і перекошений, що утворює доволі сардонічну пащу. Другий персонаж — це чоловік у клаптиковій куртці, який з'являється пізніше у химерній білій масці. Коли актор непомітно смикає за волосінь, губи маріонетки розходяться, оголюючи жахливий ряд зубів, зроблених з іржавих цвяхів. Лялька має навіть неприємний запах з рота; Щоразу, коли актор відкриває рота ляльки, спеціальний механізм виприскує у повітря краплі скипидару, тим самим наповнюючи залу легким запахом схожого на пальне.

Подібні «трюки» змушують глядачів максимально «проникнутися» образом персонажу. Кожен з перелічених вище митців у своїх постановках використовують в основному конкретні системи ляльок. Якщо Пауло Рекх слідує італійським традиціям і працює у жанрі комедії дель арте, при цьому використовуючи рукавичні ляльки, то австралійський лялькар Невіл Трантер працює з вивідними, так званими, «маппет» ляльками, з якими він будує діалог між актором-персонажем та лялькою, діалог між двома ляльками, бесіду між двома ляльками та персонажем «живого» плану та монологом ляльки.

1.3 Особливості роботи актора у моновиставі

Загалом, однією з ключових характеристик моновистави є організація сцени у «камерному» форматі. Це, у першу чергу, відрізняє його

¹⁰ Вид фетрового капелюха

від традиційних театральних постановок. Оскільки у силу зменшення простору кількість глядачів також зменшується. Завдяки зміні звичного розміщення глядачів виникає «камерність», яка сприяє створенню атмосфери більш «приватного спілкування» між актором та глядачем. До того ж, такий підхід робить виставу менш вимогливою, до особливого простору і дає змогу митцям гастролювати з виставою, і бути менш залежним від фінансових витрат. Подібну закономірність можна простежити у багатьох постановках, зокрема у виставі італійського режисера Маттео Спіацці (Matteo Spiazzi) “Pinocchio” («Пінокіо»), ізраїльської режисерки, акторки Яель Расулі (Yael Rasooly) “Paper Cut” («Вирізка з паперу») та іспанського лялькаря Вагнера Галло (Wagner Gallo) “Error 404” («Помилка 404»).

Наприклад, декорації у виставі “Pinocchio” вміщуються у невеличку валізу. В дійсності, валіза, яка розкладається на дві половинки і є декорацією у виставі, а дерев'яний брусок постає самою лялькою Пінокіо, який на своєму шляху зустрічає інших героїв казки. Одним з героїв постає настільна лампа, світлом якої Пінокіо, згідно оригінальної казки, обпікається. На взаємодії предметів та звукового супроводу актор Міха Безеляк (Miha Bezelyak) використовуючи пищик¹¹ для придання більшої виразності головного героя, розігрує захоплюючу історію, про хлопчика Пінокіо.

Вистава “Paper Cut” («Вирізка з паперу») Яель Расулі має трохи більшу кількість реквізиту, проте вся матеріальна частина так само може вміститися у невелику валізу, бо все що є серед реквізиту, це фігурно вирізані фотографії персонажів, настільна лампа для освітлення сценічної дії, та канцелярські приладдя. Тож акторка абсолютно не залежить від театального простору. Все, що потрібно для демонстрації її вистави, це стіл, який буде накритий чорною тканиною. Що стосується вистави “Error

¹¹ Пищик – інструмент, за допомогою якого народжувався високий, пронизливий голос Петрушки, який був однією з його найхарактерніших особливостей.

404” («Помилка 404»), то в порівнянні з вище вказаними виставами матеріальна частина має більший об’єм. Тут, і планшетна лялька, і декорації кімнати головного героя, квадрокоптер, що літає кімнатою, екран для проєкції зображення з камери квадрокоптеру. Проте мініатюрність вистави, так само дозволяє безперешкодно транспортувати усю матеріальну частину.

Як вже було зазначено, просторова організація сценічної дії у моновиставі, зменшення відстані між сценічною рампою та глядачем, створює більш приватне спілкування актора з глядачами. При подібному «зближенні» актор має змогу бачити чи не кожную людину у залі і за потреби звертатися до конкретної особи. У інших формах театральних вистав, актор має можливість взаємодіяти з іншими акторами на сцені. Він виконує свою роль у контексті історії, де важливу роль відіграє взаємодія персонажів між собою. Актор повинен уміло реагувати на дії і слова інших учасників вистави, дотримуючись встановленого сценарію, вести діалог. У цьому контексті робота актора базується на взаємодії, спілкуванні та реакції на партнерів.

Переглянувши вистави “Pinocchio” («Пінокіо») та “Paper Cut” («Вирізка з паперу») можна помітити, що актори у цих виставах виступають у ролі оповідача, який «розігрує» перед нам певну історію, тим самим руйнуючи так звану «четверту стіну» і задіяючи «ефект очуження». Актор Міха Безеляк (Miha Bezeljak) у виставі “Pinocchio” зустрічає глядачів безпосередньо перед входом у глядацьку залу, вітається з ними, комунікує, а після початку самої вистави веде повноцінний діалог з глядацькою залю про саму казку «Пінокіо» та її автора Карло Коллоді.

Актор Київського академічного театру «Колесо» Петро Миронов, розповідаючи про особливості роботи у моновиставі зазначає: «спиратися нема на кого, партнерів немає і є єдиний партнер — це глядацька зала, з нею ти і будеш свій діалог. Тому що монологу не існує у природі, ми завжди

відчуваємо навіть відповіді у мовчанні людини. Тому я і будую цей діалог із залом.» [18].

Також, акторка Лариса Кадирова, маючи великий досвід роботи у моновиставах, у своєму інтерв'ю підкреслює: «моновистава, на мій погляд, вимагає від актора концентрації всіх творчих сил, професійності, емоційності, інтелектуальної енергії. На сцену виходить одна людина. Немає за що сховатися, ні за партнерів, ні за декорації. Ти маєш тримати увагу глядачів годину, а можливо й більше. І не лише тримати, а й зацікавити своїм світоглядом, своїм відчуттям світу.» [14].

Тож базуючись на наведених прикладах та твердженнях ми можемо зробити висновок, що моновистава вимагає від актора бути максимально переконливим і мати здатність зацікавити та привернути увагу аудиторії не тільки своєю грою, а й вдалою імпровізацією при комунікації з глядацькою залом. Актор один на сцені і не має можливості обмінюватися діями або словами з іншими акторами, тому весь сюжет і емоційна виразність залежить лише від його гри та навичок. Це потребує від актора більшої концентрації, глибокого розуміння кожного персонажа та вміння керувати темпоритмом подій.

При роботі у моновиставі з декількома персонажами важливим аспектом є акторське володіння голосом. Художні образи кожного з персонажів потребують надання їм голосової виразності, яка відрізнятиме персонажів один від одного. Так у виставі «Щоденник моєї мрії» (My Dream Diary), австрійський лялькар Кристоф Богданські (Christoph Bochdansky) перетворюючись в різних персонажів підбирає кожному з них особливе голосове забарвлення, переходячи від більш низького грудного регістру, до більш високого, але хриплого голосу виходячи з художніх особливостей ляльки та образів. Актор декламує монологи від обличчя його персонажів так само звертаючись безпосередньо до глядача, проте у цьому випадку він

не очікує від них відповіді, перед ним стоїть завдання донести думку до слухачів та висловити його внутрішні переживання.

Подібний підхід також присутній у виставі Київського національного академічного Молодого театру «Синій автомобіль», де актор Олексій Вертинський не акцентує увагу на взаємодії з залом, проте ми можемо помітити його готовність до раптового діалогу та імпровізації.

Наявність особливості, яка стосується акцентування на голосовому забарвленні персонажів ми також можемо прослідкувати у перформансі Сари Джонс (Sarah Jones) “Bridge & Tunnel” («Міст та Тунель») в якому акторка виокремлює кожного з її персонажу використовуючи голосову палітру, вади мовлення та надаючи пластичну особливість кожному з них. У своєму репертуарі вона має сталий «набір» персонажів, які діляться своїми думками кожного виступу, проте не рідким випадком є моменти, коли Сара Джонс звертається до зали з пропозицією звернутися до відсутніх на сьогоднішньому виступі персонажів задав їм будь яке питання на яке акторка у образі «покликаного» персонажу висловить свою думку та надасть відповідь глядачу: «...я справді хочу поділитися з вами тим, що я маю велику честь ставити запитання та відповідати з вами разом із кількома моїми друзями, які були тут минулого разу. Тож якщо ви пам’ятаєте когось зі старих друзів і хочете відвідати їх, вони просто можуть з’явитися, якщо у вас є запитання»¹² [7].

¹² Переклад власний

Висновки до розділу 1

Тож, ґрунтуючись на наведених прикладах моновистав ми змогли провести типологізацію форми моновистави на: Виставу з одним діючим персонажем та виставу, де актор виконує декілька ролей перевтілюючись у різних персонажів.

Також, проаналізувавши практичний досвід українських та закордонних виконавців, які використовують форму моновистави у драматичному театрі та театрі ляльок ми можемо прослідкувати спільні риси у їх постановках, що дозволяє нам виокремити особливості роботи актора у моновиставі та відмінність цієї форми від інших.

Головною характерною рисою є відсутність партнера актора на сцені, що призводить до частоті необхідності комунікації актора з глядачами; а також помітної «камерності» вистави, що створює більшу «інтимність» в комунікації між виконавцем та глядачами.

До того ж, ми прослідкували, що перед актором, який грає у моновиставі, стоять такі завдання, як: вміння застосовувати «ефект очуження», володіння навичками критичного мислення, майстерності імпровізації, емоційної експресивності та наявності високої витривалості, як фізичної, так і моральної, щоб бути здатним утримувати високий рівень концентрації протягом усієї вистави.

РОЗДІЛ 2. РОБОТА АКТОРА НАД СТВОРЕННЯМ ХУДОЖНІХ ОБРАЗІВ У МОНОВИСТАВІ «ХЛОПЧИК-З-МІЗИНЧИК» ЗА ОДНОЙМЕННОЮ П'ЄСОЮ М. РИБАЛКИ ТА Т. СІЛЬЧЕНКО

2.1. Ідейно-тематичний аналіз твору.

Обґрунтування вибору драматургічного матеріалу

Заявленими вимогами для вступу на навчання на магістратуру за освітньо-професійною програмою «мистецтво театру ляльок» були: проходження теоретичного іспиту та підготовка творчої заявки на власний проєкт моновистави. Після пошуків підходящого матеріалу для творчого аналізу, мною була обрана п'єса-монолог французького драматурга Марселя Мітуа «Акомпаніатор». Ця п'єса-монолог постає своєрідною сповіддю забутого артиста. Мною був виконаний творчий аналіз обраного твору, і після чого робота була затверджена художнім керівником при вступі.

Протягом першого семестру навчання я працював над розробкою акторського бачення майбутньої вистави за обраним матеріалом, проте напочатку другого семестру, художнім керівником курсу, було запропоновано розширити драматургічний матеріал. Ідея полягала в тому, щоб зробивши компіляцію з монологів французьких драматургів, які були б схожі за темою першоджерела, створити виставу про внутрішнє життя театру, про те, що артисти, та служителі театру зазвичай приховують від глядачів за лаштунками.

При довготривалому пошуку матеріалу мною були запропоновані твори драматурга Жана Кокто «З вікна», «Брехун»; Марселя Мітуа «Дивний світ театру» та Мішель Дейча «Ніч у театрі». Знайдений драматургічний матеріал на жаль не відповідав вимогам запропонованої ідеї повноцінно, через що було прийняте рішення трохи змінити концепцію постановки. Тепер це мав бути комедійний естрадний виступ, який окрім обраних п'єс

включав би в себе ще «трюкові» сцени з народного англійського театру комедію про «Панча і Джуді», комедійне трактування монологу Гамлета англійською мовою та пісню, та танець з лялькою.

Для розробки проєкту були взяті твори: «Брехун» Ж. Кокто, «Ніч у театрі» М. Дейча та «Акомпаніатор» М. Мітуа. При роботі над поєднанням цих творів була знайдена ще одна п'єса М. Дейча «Суфлер Гамлета», яка, за задумкою автора, мала представляти собою другу, так би мовити, «серію» постановки створеної з п'єс «Ніч у театрі» та «Суфлер Гамлета». Хоча обидві ці п'єси можуть існувати, як окремі постановки.

Разом з художнім керівником ми прийняли рішення створити історію про директора театру, поєднавши 3 твори: «Ніч у театрі», «Суфлер Гамлета» та «Акомпаніатор». Проходила робота над перекладом та скороченням текстів і розробкою примітивних ескізів ляльок та декорацій майбутньої вистави.

Проте, у зв'язку з попередніми розрахунками фінансових витрат на матеріальну частину вистави та кількості часу на її виготовлення, у жовтні 2023-го було прийняте рішення відмовитися від цієї розробки на користь вистави «Хлопчик-з-мізинчик». Матеріал був обраний за фактом присутності готової матеріальної частини, та можливістю адаптувати вже раніше поставлену режисером Леонідом Поповим виставу малої форми до моновистави. Це стало для нас «творчим викликом», який ми готові були прийняти.

Актуальність п'єси.

За сюжетну основу п'єси автором були взяті сюжети казок трьох відомих письменників — Шарля Перро (Франція), та братів Якоба і Вільгельма Грімм. Більшу схожість п'єса має зі, все ж таки, казкою Шарля Перро, так як з німецького варіанту казки запозичені лише деякі персонажі, це Людожер з дружиною та Кінь, а основні події запозичені з

казки французького автора, де Хлопчик-з-мізинчик завдяки своїй винахідливості перемагає Людожера та рятує своїх братів від поїдання.

Сміливість та хитрість головного героя п'єси постає прикладом для багатьох людей. П'єса вчить нас не боятися труднощів, долати всі перешкоди, які приносить нам наше життя, шукати вихід навіть тоді коли здається, що його немає та завжди боротися за своє виживання та благополуччя сім'ї. У п'єсі втілені концепції моральності, справедливості, інтелекту, сміливості, працелюбності, а також шанування батьків.

Якщо взяти до уваги висхідні запропоновані обставини п'єси, ми можемо простежити явну присутність загарбницької влади Людожера, що говорить нам про присутність у п'єсі висвітлення не тільки соціальних, а й політичних проблем, які, на жаль, є доволі актуальними на сьогоднішній день. Як приклад, це російсько-українська війна (2014) та російське повномасштабне вторгнення в Україну (2022) — загарбницька війна ініційована народом вбивць, «карателів» на чолі з «Людожером» заради знищення української нації.

Найменування головних персонажів п'єси не потребують глибинного аналізу, для розуміння їх сутності:

Людожер (той, що поїдає людей) — диктатор, явний представник влади тоталітаризму. Ім'я цього персонажу, додавши до цього всі його вчинки та холоднокрівність до оточуючих, може використовуватися, як термін для позначення не тільки ініціатора кровопролитної війни в Україні, а й кожного представника країни-агресора. Персонаж п'єси полюбить їсти людей, він страждає від відсутності на його кривавому столі улюбленої «страви», при цьому найбільшим страхом Людожера постає власна смерть та позбавлення влади самими ж людьми, які, у висновку, завдяки протагоністу п'єси спільними зусиллями позбавляють влади кровопролитного диктатора.

Хлопчик-з-мізинчик — автором спеціально підкреслений розмір протагоніста казки та п'єси. Провівши паралелі між його ім'ям та вчинками ми робимо висновок, що герой слугує символом неважливості твого розміру, чи статусу, найважливішим у житті є розмір твоїх вчинків. Ніколи не потрібно сумніватися і недооцінювати себе та свої можливості.

Перші враження про п'єсу

Приблизно знаючи сюжети оригінальних казок, під час читання п'єси у мене зберігалось відчуття інтриги, позитивна реакція на гумористичні підтексти автора та співпереживання головному герою. Постійно трималося відчуття гордості за головного героя, але спочатку я відчув нерозуміння вчинку батьків, які без великих вагань відправили дітей до страшного лісу без нагляду. Сюжетні повороти дали зрозуміти про інфантильність старших братів головного героя, які давно могли б почати допомагати батькам і припинити «сидіти на шії». Усі сцени з їх присутністю я гидував від їх жадібності. Вади антагоністів твору викликали у мене тільки сміх, а також повне нерозуміння поведінки і залежність дружини Людожера від чоловіка.

Під час читання дуже чітко прослідковувались ознаки того, що п'єса була видозмінена і «почищена» виходячи зі сценічних потреб конкретної постановки. Цьому припущенню були знайдені підтвердження і як було виявлено, п'єса дійсно писалася для конкретної постановки і була декілька разів видозмінена під час її практичного застосування режисером Леонідом Поповим, а згодом видозмінений варіант був затверджений авторами.

Автори казок та п'єси

Шарль Перро (Perrault, Charles) — французький поет, прозаїк і казкар, провідний член Французької академії, який відіграв помітну роль у літературній полеміці, відомій нам як «сварка древніх та сучасних». Найбільше запам'ятався збіркою дитячих казок «Contes de ma mère l'oye»

(«Казки матінки Гуски»). Він був братом лікаря і архітектора-аматора Клода Перро.

За освітою, Шарль Перро був юристом, спочатку працював чиновником і відповідав за королівські будівлі. Репутацію письменник почав завойовувати приблизно в 1660 році завдяки легким віршам та любовій поезії і врешті-решт провів решту свого життя, сприяючи вивченню літератури та мистецтва.

У 1671 році він був обраний до Французької академії, яка незабаром була різко розділена суперечкою між древніми та сучасними. Перро підтримував модернів, які вважали, що в міру розвитку цивілізації література розвивається разом з нею, і тому антична література неминуче більш груба і варварська, ніж сучасна.

Першими опублікованими казки Шарля Перро були «Осячча шкіра», «Кумедна бажання» та «Грізельда». Пізніше він видав збірку «Казки матінки Гуски, або Оповідання та казки минулих часів із моральними повчаннями». До цієї збірки входили «Спляча красуня», «Синя Борода», «Кіт у чоботях», «Червона Шапочка», «Попелюшка», «Ріке чубчик» та «Хлопчик-мізинчик».

Казки Шарля Перро швидко почали перекладати на інші мови і вже подорожували Європою, поки не потрапили до збірки братів Грімм. Найцікавіше в цьому було те, що, коли брати Грімм переказували свої казки про Сплячу Красуню, Червону Шапочку чи Попелюшку, вони і гадки не мали, хто їх автор. Вперше вони почули ці оповіді у дитинстві від французької гувернантки і вважали їх народними казками. Хоча у казках Перро і братів Грімм було багато схожих моментів, вони все ж мали свої відмінності. Наприклад, у версії Перро Червону Шапочку не врятували, а в Попелюшці братів Грімм їй допомагала не чарівниця, а дерево, що виростало

на могилі матері Попелюшки. Проте з часом казки Шарля Перро і справді стали народними, тож брати Грімм ніби передбачили долі цих казок.

Якоб Людвіг Карл Грімм (1785–1863) та Вільгельм Карл Грімм (1786–1859), двоє найстарших дітей Філіпа Вільгельма Грімма та Доротеї Циммер Грімм, є загально відомими та унікальними в історії літератури фольклористами та письменниками.

Навчаючись разом в Марбурзькому університеті, вони жили разом і вивчали право. Ставши дорослими, вони обіймали додаткові посади бібліотекарів у Касселі, бібліотекарів і професорів Геттінгенського університету, професорів Берлінського університету; Братти Грімм були нерозлучними і жили в одному будинку, навіть після одруження Вільгельма з Генрієттою Доротеєю Вільд у 1825 році.

Працюючи спільно або окремо, брати Грімм внесли великий вклад у розвиток фольклористики та лінгвістики, встановивши як області дослідження, так і відповідні методології для цих наук. Частково популярність братів Грімм заснована на успіху їх збірки казок "Дитячі та побутові казки" (Kinder- und Hausmärchen). Ця збірка, можливо, була натхненна працею Клеменса Брентано та Ахіма фон Арніма, письменників, які опублікували ранню збірку німецьких народних пісень "Чарівний ріг хлопчика" (Des Knaben Wunderhorn). Проте листи, якими обмінювалися Вільгельм та Якоб під час перебування Якоба у Парижі на роботі у Фрідріха Карла фон Савіньї, свідчать про те, що обидва брати виявляли інтерес до літератури, як усної, так і письмової, ще в ранні періоди. Перша колекція казок вийшла у світ 1812 року у вигляді одного тому, присвяченого дружині та малолітньому синові Ахіма фон Арніма. Другий том вийшов у 1815 році, а третій — у 1822 році. У наступних виданнях переробляли тексти, додавали нові казки, а іноді публікували старі, загалом понад двісті казок. Людвіг Грімм, молодший брат, проілюстрував друге видання 1819 року, а син

Вільгельма, Герман, опублікував восьме видання в 1864 році. Друге та наступні видання, які значною мірою були творчістю Вільгельма, розширювали, редагували та шліфували казки, створюючи в процесі парадигму літературної казки та роблячи їх більш прийнятними для дитячої аудиторії.

Протягом років перед та під час Другої світової війни казки часом використовувалися для підтримки нацистської пропаганди. *Kinder- und Hausmärchen* вперше був перекладений англійською мовою Едгаром Тейлором (*German Popular Stories*, 1823). Цей переклад був ілюстрований Джорджем Кройкшенком і послужив поштовхом для багатьох інших перекладів, включаючи відомі роботи Маргарет Хант (1884), Ральфа Манхейма (1977), Джека Зіпса (1987) і Марії Татар (2004). Казки також існують у перекладах на більш ніж сто мов, а також у фільмах, аудіозаписах, мюзиклах, віршах та веб-сайтах. Разом брати також опублікували «Німецькі легенди» у двох томах (1816, 1818); У передмові вони визначили відмінності між легендою, історією та казкою. Разом чи окремо брати зрештою опублікували кілька ірландських, ісландських, іспанських, датських, латинських та інших німецьких текстів. Якоб Грімм опублікував «Тевтонську міфологію» в двох томах (*Deutsche Mythologie*), в якій доповнив занадто тонкий матеріал, що зберігся, паралелями в народних казках і скандинавських міфах. Два ранніх дослідження Вільгельмом рун алфавіту, що використовувався німецькими народами на початку першого тисячоліття, передбачали подальший інтерес до цієї галузі, а критичне видання Якобом «Рейнарда Лиса» (*Reinhart Fuchs*), включаючи варіанти цієї казки-трикстера латинською, фламандською та кількома діалектами німецької мови, залишається зразком ранньої текстуальної критики.

У XVIII столітті Німеччина, батьківщина Братів Грімм, зазнала великих втрат через Тридцятилітню війну, що призвела до зникнення багатьох сіл та зменшення кількості міського населення. Це призвело до

падіння цін на продукти харчування, зокрема на хліб. Дворяни, які теж постраждали від війни, почали відновлювати свої господарства, проте це відбувалося за рахунок утисків селян, що володіли земельними наділами, які передавалися спадкоємцям.

Отже, ця казка відображає проблеми та атмосферу тогочасної Німеччини. У Братів Грімм казка розпочинається словами: "Колись жив селянин-бідняк", що вказує на скромні матеріальні умови життя селянина. Подорож Хлопчика-з-Мізничка, з одного боку, створює контраст з умовами життя, а з іншого - демонструє, що кожен складність можна перетворити на свою вигоду.

Микола Рибалка (08.06.1968р.) – актор, сценарист. Народився у місті Дніпро, але все його дитинство пройшло на Полтавщині у Миргородському районі. Так сталося, що Миколу виховували бабуся з дідусем. Дід-фронтвик майже кожного вечора, вкладаючи онука спати, розповідав йому різні казки, вигадував усілякі історії. Напевно, це і 14 сприяло тому, що після закінчення школи Микола захотів стати актором. Він вступив до Дніпропетровського театрального коледжу (раніше ДДТУ), а після його закінчення працював актором у Луганському обласному музично-драматичному театрі. У 1998 році отримав професію режисера, навчаючись в КНУТКіТ імені І.К. Карпенка-Карого. Працював редактором і сценаристом на телеканалах Інтер, ICTV, СТБ, 1+1, ТЕТ, Тоніс, 2+2, був сценаристом програм: «Мелорама», «Нічний будильник», «Погода на СТБ», «Світ комп'ютера» тощо. Є автором близько 20 художніх, телевізійних фільмів та серіалів, найвідоміші з них: «Хайтарма», «Гвардія», «Гвардія-2», «Акула», «Кам'яний гість», «Осінній вальс», «Заходь - не бійся, виходь - не плач».

Тетяна Сільченко (23.01.1966р.) – актриса, режисер, доцент, заслужена артистка України. Народилася у м. Марганець Дніпропетровської

області. У 1989 році закінчила Дніпропетровський театральний коледж (раніше ДДТУ), та отримала освіту актора театру ляльок. Отримала освіту режисера театру ляльок у 2010 році закінчивши КНУТКіТ імені І.К. Карпенка Карого. Протягом 21-го року працювала актрисою в Тернопільському академічному обласному театрі актора і ляльки. З моменту випуску 2010-го року працює в КНУТКіТ імені І.К. Карпенка-Карого на кафедрі мистецтва театру ляльок. Є художнім керівником курсу, та викладачем таких дисциплін: «Майстерність актора театру ляльок» та «Акторський тренінг у виставі».

Першою написаною п'єсою Тетяни Сільченко стала п'єса «Веселі автозабави». Проте під час роботи над постановкою запропонованої їй виставі на тему «правил дорожнього руху», що стала б її переддипломним проєктом, режисерка радянським, агітаційним і менторським наповненням тогочасних п'єс на подібні теми. Тож, Тетяна Сільченко вирішує взяти все в свої руки і написати п'єсу власноруч і беручи до уваги непосидючість сучасних дітей додає туди прийоми інтерактивної вистави, де в ігровій формі діти були б залучені до вивчення правил дорожнього. Тетяна Сільченко є автором п'єс і режисером постановником таких вистав, як: «Ніч перед Різдвам», «Хлопчик-з-Мізинчик», «Різдвяний вертеп», «Каліф-лелека», «Дюймовочка», «Снігова королева».

У 2006 році отримує звання заслуженої артистки України, у 2018 році вчене звання доцента. Тетяна Сільченко була учасником багатьох науково-практичних конференцій та симпозіумів, та брала участь у обговоренні вистав на I та II Київському міжнародному фестивалі театрів ляльок «PuppetUP». Також Тетяна є автором таких статей: «Проблема адаптації до навчального процесу студентів 1 курсу за спеціальністю «Акторське мистецтво та режисура театру ляльок» (видавництво ЛДАКМ м. Луганськ 2013р); «Важливість імпровізованої ляльки для майбутнього актора-лялькаря»; та «Пластична підготовка рук, як один із головних

компонентів акторської майстерності» (видавництво ТНПУ ім. В. Гнатюка м. Тернопіль 2014р).

Жанр вистави

Жанр — пригодницька комедія.

Основними ознаками комедійного твору є сюжет у якому у гумористично-сатиричній формі висміюються людські вади та явища. Ці ознаки ми можемо спостерігати в жадібності Людожера, емоційній залежності його Дружини, егоїзмі братів Хлопчика-з-мізинчика та скрутному становищі Вовка. Закладений автором у текст гумор та вдале акторське виконання використовуючи підтексти дають змогу висміяти вади згаданих вище образів.

Фабула вистави

Різьбяр розповідає історію про Хлопчика-з-мізинчик, який здолав злого Людожера, та врятував себе та свою родину від голодної смерті.

Проблематика п'єси та вистави

1. Голод та обжерливість
2. Страх та егоїзм порівняно з хоробрістю та самопожертвою.
3. Дії маленьких людей, що мають велике значення.
4. Хитрість проти необдуманих вчинків.
5. Влада та народ.

Тема п'єси та вистави

— Страх брати відповідальність і діяти.

Ідея п'єси та вистави

— Переборення страху веде до особистого зростання та розвитку особистості.

Головний конфлікт. Предмет та сторони конфлікту

Головний конфлікт – Боротьба між загарбницькою владою Людожера та героїзмом Хлопчика-з-мізинчик;

Предмет конфлікту – голод, що був утворений через неможливість людей потрапити до лісу, який захопив Людожер;

Сторони конфлікту – Людожер та Хлопчик-з-Мізинчик.

Надзавдання п'єси та вистави

— Беріть відповідальності за своє життя та його спасіння.

Наскрізна дія п'єси та вистави

— Звільнення від страху діяти.

2.2. Аналіз персонажів-образів.

У моновиставі «Хлопчик-з-мізинчик» актор виконує 7 ролей (+ оповідач), серед них: Хлопчик-з-мізинчик, Лісоруб, Дружина лісоруба, Брати, Людожер, Дружина Людожера та Вовк.

Для повноцінного та точного втілення сценічних образів та виконання акторських завдань у виставі є необхідним провести аналіз персонажів п'єси та виокремити їх особливості сформувавши «досьє» кожного персонажу, списку їх вчинків та визначення теми, ідеї, надзавдання, наскрізної дії та внутрішнього конфлікту персонажів п'єси.

«Досьє» на персонажів

Персонаж	Автор про персонажа	Інші про персонажа	Персонаж сам про себе
Хлопчик-з-мізинчик	Показує на братів Зненацька З'являється	ЛЮДОЖЕР. Що це за хробак? АКТОР-2 — «Молодший, розумний, кмітливий, спритний. А Хлопчик-мізинчик, - тому що малий.»	Спіймав! Спіймав! Я не хробак, я – людина Я... стану тобі у пригоді! Та ти подивись,

		<p>ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА —Так-так, довго ж тебе доведеться відгодовувати, щоб ти став справжньою людиною</p> <p>Вовк. — «Добре, мій маленький!» «Ти занадто маленький і кістлявий!»</p>	який я маленький, на один твій зубчик
Лісоруб	Зітхає. На сцену вистрибує Актор-1 у масці Лісоруба із різкою, ганяється за Вовком і б'є його.	<p>АКТОР-2 — «А в ній жила велика сім'я Лісоруба.» Хлопчик-3-Мізинчик — «А ви вже старенькі, тому сидіть і чекайте»</p>	«Я ніде не можу дістати дрова, щоби продати їх і купити їжі»
Дружина лісоруба	Дістає хліб.	<p>Хлопчик-3-Мізинчик — «А ви вже старенькі, тому сидіть і чекайте» Хлопчик-3-Мізинчик — «Нам треба йти, бо вдома чекають голодні батьки»</p>	«Старенькі?»
Брати	Голосять Оглядаються З подивом Сваряться	<p>ЛІСОРУБ. «Так нехайно біжімо рятувати їх!»</p>	Бідні ми, нещасні! Ми втомилися. Ми нікуди не підемо! Ага, немає нам що робити.
Людожер	З викликом.	ЛІСОРУБ — «Як тільки Людожер	Але ж я Людожер, а

	<p>Регоче. Зрадїло Розчаровано</p>	<p>побачить вас, упіймає і з'їсть!» Милий чоловіче, прокинься!</p>	<p>не Бараножер. Хочу на сніданок людину!</p>
<p>Дружина Людожера</p>	<p>Примирливо. Радїє. В бік говорить кровожерливо. Виходить з великим підносом їжі. З підозрою. Оцінюючи хлопчика. Рішуче. Перебирає пір'я Фросі і з сумом схлипуючи говорить. Виглядає у вікно і прмовляє з жахом. Перетворюються на мишей, чутно писк, вони втікають.</p>	<p>Людожер — «Закрий пельку, бабо! Не знайдеш на сніданок мені людину, то я тебе з'їм!» Людожер - «Дружина, але коли я голодний то бачу в тобі людину. Тай звучь тебе якось по людськи – Люда» Брати — «Тьотя добра, вона нам допоможе і смачно нагодує» Хлопчик-з-Мізинчик - «Чоловіка нами нагодує»</p>	<p>«Але ж я твоя дружина» «Зараз, зараз я вас нагодує» «Чоловіка вами нагодує» «Не бійтесь, тьотя добра».</p>
<p>Вовк</p>	<p>Сміється Вовк знову насувається ошаліло радїє Регоче. Жалїбно вие З нетерпінням. Придивляється. Скривившись, починає ковтати каміння. Із сумнівом. Доїдаючи каміння. Гикає.</p>	<p>ХЛОПЧИК- МІЗИНЧИК. — Бідненький!.. Ну, хоча б мною ти наївся? «Шкода мені тебе...»</p>	<p>Послухай, який я голодний! Щось я переїв Усе з'їв...Ох, яка тяжкість у шлунку! З місця зрушити не можу!</p>

Хлопчик-з-мізинчик:**Вчинки персонажу:**

- Спіймав птаха;
- Втік від сови;
- Втік від Людожера;
- Привів Вовка до людей та нагодував камінням;
- Привів людей до Людожера і здолав його.

Тема персонажу-образу: Страх перед невідомим;

Ідея персонажу-образу: Сміливі завжди мають щастя;

Надзавдання: Благополуччя сім'ї;

Наскрізна дія: Боротьба зі злом;

Внутрішній конфлікт: Залишити братів, щоб покликати на допомогу;

Лісоруб:**Вчинки персонажу:**

- Не зміг знайти дрова;
- Відпустив дітей до лісу;
- Врятував сина від вовка.

Тема персонажу-образу: Страх брати відповідальність і діяти;

Ідея персонажу-образу: Переборення страху веде до особистого зростання та розвитку особистості;

Надзавдання: Благополуччя сім'ї;

Наскрізна дія: Піклування про дітей;

Внутрішній конфлікт: Не може знайти дрова, щоб продати їх і прогодувати сім'ю;

Дружина Лісоруба:

Вчинки персонажу:

- Віддала останню скибку хліба дітям;
- Відпустила дітей до лісу;
- Врятувала дітей від Людожера.

Тема персонажу-образу: Страх брати відповідальність і діяти;

Ідея персонажу-образу: Переборення страху веде до особистого зростання та розвитку особистості;

Надзавдання: Благополуччя сім'ї;

Наскрізна дія: Піклування про дітей;

Внутрішній конфлікт: Бажає своїм дітям щастя, але не може їх прогодувати;

Брати.

Вчинки персонажів:

- Відмовилися збирати ягоди для батьків;
- Не слухали Хлопчика-з-мізинчик;
- Потрапили в полон Людожера.

Тема персонажів-образів: Лінь, жадібність та інфантильність;

Ідея персонажів-образів: Думати не тільки про себе;

Надзавдання: Бути ситими;

Наскрізна дія: Пошук харчів;

Внутрішній конфлікт: З'їсти все чи залишити про запас;

Людожер:

Вчинки персонажу:

- Погрожував дружині з'їсти її;
- Наказав Вовку з'їсти Хлопчика-з-мізинчик;

— Збирався з'їсти братів Хлопчика-з-мізинчик.

Тема персонажу-образу: Жадібність та ненажерство;

Ідея персонажу-образу: Гладь коня вівсом, а не батогом!;

Надзавдання: Абсолютна влада;

Наскрізна дія: Тримання всіх у страху;

Внутрішній конфлікт: Доводиться через силу харчуватися м'ясом не людського походження;

Дружина Людожера:

Вчинки персонажу:

- Нагодувала дітей;
- Віддала Хлопчика-з-Мізинчика пташці на поживу;
- Втекла з лісу разом з Людожером.

Тема персонажу-образу: Стокгольмський синдром, смерть інших заради виживання;

Ідея персонажу-образу: На чужому горі щастя не побудуєш;

Надзавдання: Боротьба за виживання;

Наскрізна дія: Служіння людожеру;

Внутрішній конфлікт: Марно намагається домогтися поблажливості чоловіка;

Вовк:

Вчинки персонажу:

- Хотів з'їсти Хлопчика-з-мізинчик;
- Наївся камінням.

Тема персонажу-образу: Бездумні вчинки;

Ідея персонажу-образу: Безкоштовний сир буває тільки у мишоловці.

Надзавдання: Боротьба за виживання;

Наскрізна дія: Спроби прогодувати себе;

Внутрішній конфлікт: Вибір між поїданням дрібнички тут і зараз та обіцянкою нагодувати про запас;

2.3. Робота над створенням художніх образів

Як зазначає американський актор театру та кіно Біллі Крудап (Billy Crudup) розповідаючи про особливості роботи актора у моновиставі з декількома персонажами: «...те, як ви описуєте різні моменти є фонетичною символікою в сценарії. Ви вписуєте символ. Це справді нудно, але як тільки ви зробите це, засвоївши, як кожен із цих персонажів говорить, не надто складно буде зробити сцену «живою»»¹³ [5].

Тож, робота над створенням сценічного образу у моновиставі починається з етапу роботи над текстом п'єси. Після того, як ми базуємось на вчинках персонажів і прописавши «досьє» кожного з них визначили тему, ідею, надзавдання, наскрізну дію та внутрішній конфлікт усіх персонажів ми можемо перейти до визначення «зерна» їх майбутнього образу, характеру та характерності, а також виокремленню голосової палітри.

Хлопчик-з-мізинчик:

«Зерно» образу: Шибайголова

Характер та характерність образу:

- Характер: Хитрий, винахідливий, розумний.
- Характерність: Кмітливий, швидкий, непомітний, крихітний;

Голосове забарвлення: Високий, дитячий голос, що злегка грубішає протягом вистави.

¹³ Переклад власний

Лісоруб:

«Зерно» образу: Стурбований батько;

Характер та характерність образу:

- Характер: Стурбований, справедливий;
- Характерність: Важкий, старий.

Голосове забарвлення: Повільне, басове звучання з перебільшено піднятим «куполом».

Дружина Лісоруба:

«Зерно» образу: Плакса

Характер та характерність образу:

- Характер: Емоційна, чутлива;
- Характерність: Різка, тремтлива

Голосове забарвлення: Швидкий, у високому регістрі

Брати:

«Зерно» образу: Малі свинки

Характер та характерність образу:

- Характер: Лякані, егоїсти, ліниві, жадібні;
- Характерність: Щуроподібні.

Голосове забарвлення: Тенор

Людожер:

«Зерно» образу: Аб'юзер

Характер та характерність образу:

- Характер: Холерик, жорсткий, нетерплячий, агресивний;
- Характерність: Масивний, нервовий.

Голосове забарвлення: Хриплий басистий.

Дружина Людожера:

«Зерно» образу: Лисиця, жертва.

Характер та характерність образу:

- Характер: Єхидна, прислужлива, залежна, підступна;
- Характерність: Метушлива, різка;

Голосове забарвлення: Гнусавість (Ринолалія) з хрипінкою в середньому регістрі.

Вовк:

«Зерно» образу: Облізлий вуличний пес, хуліган;

Характер та характерність образу:

- Характер: Наглий, агресивний,
- Характерність: Задрипаний, сутулий, скрючений, ляканий.

Голосове забарвлення: Осиплий низький.

Особливості акторських пристосувань.

У виставі Хлопчик-з-мізинчик присутні декілька систем театральної ляльки, такі як: вертепна лялька (Хлопчик-з-мізинчик, Брати), маска на обличчя (Вовк), маска, що керується рукою (Батьки, Людожер з дружиною) та гібридна лялька (Сова Фрося).

Також у виставі актор працює на декількох планах: на повнорозмірній ширмі, пониженому плані, пониженій ширмі, планшеті та у драматичному плані, що вимагає від актора вміння до швидкої зміни образів та високий рівень володіння усіма системами ляльок. А також, у цій виставі від актора вимагається мати вміння розсинхронізувати роботу своїх рук у зв'язку з частою роботою актора з персонажами на різних планах, одночасно двома руками, виконуючи різні образи.

Так, як у нашому випадку вистава «Хлопчик-з-мізинчик» за рахунок великої кількості технічної роботи, яку актор має виконувати самотійно, було необхідним створити допоміжні кріплення для ляльок [Додаток Б.

Допоміжні кріплення], що дозволяли б фіксувати їх у потрібному положенні. А також, у певних сценах, як ось картина 1 [Додаток Б. Картина 1] створювати більш виразний вигляд ляльок. Таке рішення дозволило актору маніпулювати декількома ляльками в одній сцені одночасно та надало можливість лишати їх в найбільш зручних позиціях для швидкого доступу до кожної з них.

При таких умовах важливим фактором постає компактне просторове розміщення ляльок та реквізиту у послідовному порядку в конкретних місцях. Такий підхід дозволяє актору мати швидкий та безперешкодний доступ до необхідної матеріальної частини протягом вистави [Додаток Б. Розміщення реквізиту]. Непотрібний в подальших сценах реквізит, в переходах між картинами, зручним чином ховається за задню ширму.

Грунтуючись на художньому рішенні ляльок, та відповідно знайдених «зернах» образів, актор починає роботу над підбором голосової та пластичної виразності кожного персонажа враховуючи його характер та характерність.

Так, як вертепні ляльки Хлопчика-з-мізинчика та його Братів (Анкель, Вендель, Орель, Ральф, Хараль, Сеппель) по своєму задуму є доволі статичними ляльками, завдання віднайти пластичну виразність стає трохи складнішим, проте можливим. В цьому випадку ми відштовхуємося від пластично-технічних можливостей самої ляльки попередньо визначив їх. Після цього ми отримуємо розуміння яким чином можливо відобразити характер цієї ляльки.

Що стосується конкретно ляльки Хлопчика-з-мізинчика, то його конструкція має можливість робити нахили тіла ляльки уперед та назад, що дозволяє нам, за допомогою маніпулювань положенням цього нахилу під час руху передавати риси його характерності, як кмітливість, швидкість та непомітність.

Робота з масками Лісоруба та Дружини Лісоруба передбачає роботу актора з пластикою власного тіла відповідно до вимог роботи з театральною

маскою. Відповідно до характерності персонажів при роботі з маскою Лісоруба актор займає трохи зігнуте положення тіла використовуючи широкі жести. При роботі в образі Дружини Лісоруба актор використовує менш широкі та більш різкі рухи. Допоміжні кріплення, які є спеціально підготовленими патичками з гачками на одному з кінців дають змогу актору фіксувати ляльок у потрібному положенні, при цьому створюючи ілюзію більшої величності батьків відносно дітей та ілюзії наявності фантомного тіла [Додаток Б. Картина 1].

Натомість, при роботі з масками Людожера та Дружини Людожера актор не має можливості задіяти пластику власного тіла. У зв'язку з цим актор має шукати виразні мізансцени ляльок відносно ширми.

Відповідно до того, що маски діють, як голови, що виглядають з замку Людожера, актор має можливість для створення більш виразних жестів задіяти вільну руку (яка може бути вільною як раз за рахунок додаткових кріплень [Додаток Б. Допоміжні кріплення]) з вдягнутою рукавицею «Рука Людожера».

Персонаж Вовк за рахунок його вирішення художником, як маска на обличчі (або голові) має найбільшу виразність у цій виставі. Актор працюючи у цьому образі має можливість задіяти, не тільки голосову виразність і пластичну характеристику, а ще й роботу з мімікою. Наприклад, у картині 6 [Додаток Б. Картина 6] актор працює з відкритим обличчям тримаючи маску на лобі. Це зроблено не тільки для придання більш яскравих оцінок персонажу за рахунок додавання міміки, але й у зв'язку з потребою актора в цій сцені мати можливість бачити більший об'єм простору ніж може запропонувати маска Вовка.

Лялька сови Фросі вимагає від актора так, як і з ляльками Братів шукати особливості в технічних можливостях самої ляльки, таких як робота крилами та маніпулювання загальною конструкцією. Так, як персонаж Фрося спілкується за допомогою звукосполучення «у-у», актор на етапі роботи з текстом повинен був підібрати звукові інтонації та тембри в

залежності від обставин, стану та настрою персонажа Фросі, водночас підклавши підтексти під кожную репліку цього персонажу.

Міра умовності та спосіб взаємодії актора-образу з глядачем та лялькою.

У виставі «Хлопчик-з-мізинчик» використовується прийом руйнування «четвертої стіни». Це рішення було закладено у самій п'єсі, за рахунок акторів, які за сюжетом розігруються цю виставу використовуючи прийом інтерактиву. Так, як вистава була адаптована до виконання одним актором, замість трьох персонажів акторів, був введений персонаж Оповідач, на якому лежало завдання вести діалог з глядачами.

У зв'язку з тим, що в оригінальній п'єсі актори між картинами взаємодіяли один з одним висловлюючи свої думки щодо сюжетних подій, у нашій виставі ця взаємодія перекладається на взаємодію Оповідача з глядачем. Це стосується і того, що, так, як міра умовності при роботі зі зміною образів одним актором, що виникає у виставі, вимагає додаткової виразності, Оповідач після кожної сцени додатково підсумовує сюжетні події підтримуючи увагу глядача.

При одночасній роботі актора з різними образами у відкритому прийомі є необхідним мінімізувати звернення уваги на нього. Це досягається шляхом перекриття обличчя актора власними руками при роботі з декількома персонажами, а також створення більшої динаміки в ляльці, і меншої динаміки в міміці актора, яка може порушувати сприйняття ляльки глядачем.

Також робота актора у картинах 6 та 7 при взаємодії персонажа Вовк з персонажем Хлопчик-з-мізинчик за рахунок носу маски Вовка актор перекриває своє обличчя для відсторонення від ляльки Вовка у моментах, коли діє лялька Хлопчика-з-мізинчика. Теж саме стосується і пластичної партитури, де актор при роботі лялькою Хлопчика-з-мізинчика використовує тільки активну для цього руку, при цьому фіксує інші

частини тіла в останньому положенні персонажа Вовк [Додаток Б. Одночасна робота двома персонажами].

Партитура технічної роботи актора у моновиставі «Хлопчик-з-мізинчик» за однойменною п'єсою М. Рибалки та т. Сільченко

Так, як актор у моновиставі театру ляльок у нашому випадку знаходиться в умовах далеких від умови вистави драматичного театру, йому доводиться виконувати не тільки творчі, акторські завдання, а й брати на себе роботу монтувальника сцени виконуючи технічну роботу по заміні декорацій, роботу з реквізитом, як для ляльки, так і для актора драматичного плану. Тож, так, як моновистава Хлопчик-з-мізинчик є технічно важкою для виконання, актор мав потребу розробити повноцінну технічну партитуру зміни декорацій та роботи з певним реквізитом по кожній картині п'єси:

Експозиція: Вихідне положення декорацій [Додаток Б. Експозиція].

Перехід до Картини 1 [Додаток Б. Картина 1]: Репліка — «Годі слухайте та дивіться». Лялька пташки прибирається з лівою частини слова до кошика; кошик прибирається лівою рукою на праву сторону, лишається біля стола на підлозі до картини 7; одночасно з кошиком правою рукою прибирається лялька Хлопчика-з-мізинчик у положення «під столом» підвішуючи його на гачечок; шляпою зі стола прибирається стружка, після цього капелюх вдягається назад; між дошками стільниці по черзі дістаються 2 патики, які встановлюються у круглі отвори по обидві сторони стола відповідно позначкам на патичках, де «П» — правий та «Л» — лівий; напочатку картини, представляючи персонажів, актор дістає реквізит «Хатинка» встановлюючи його по центру стола; При представлені персонажів, актор дістає з-під стола маску «Лісоруба» вішаючи її на патик «П»; Відповідно маска Дружини Лісоруба фіксується на патику «Л»; Хатинка прибирається у положення «перед столом».

Перехід до Картини 2: Наприкінці картини 1 маски батьків одночасно з патичками прибираються під ширму; Репліка — «Тож взявши останню скибку хліба...» реквізит «Хліб» ховається у фартук; Репліка — «Добренько виспавшись...» прибирається «Хатинка» на відповідне кріплення з правої сторони за ширмою; З ширми знімається реквізит-декорація «Решітка»; Репліка — «Брати відправились до страшного, казкового лісу» «Решітка» ставиться на стіл, ляльки встановлюються у відповідні отвори, Хлопчик-з-мізинчик отвір 1, лялька братів з позначкою «Л» у отвір 2, і остання відповідно у отвір 3; Конструкція заноситься за ширму, лишається на підлозі подалі від ширми, ляльки дістаються; Актор з ляльками дітей виходить до стола через відповідний розріз посередині ширми; Ляльки лишаємо під столом; Стільниця займає положення «під кутом» відповідно до вимог картини 2 «Ліс»; З-під стола актор дістає спеціально складені у стопку дерева; Репліка — «Йшли вони довго...» встановлюються дерева; Після репліки — «Що й за десять кроків там нічого не було видно» встановлюється допоміжне кріплення з реквізитом «Ягоди»; При появі Хлопчика-з-мізинчик правою рукою прибирається окреме кріплення Хлопчика-з-мізинчик; Після його проходження у ліву частину середнього отвору стільниці кріплення повертається на місце куди і встановлюється лялька; В сцені поїдання ягід братами кожна зв'язка ляльок тримаються над поверхнею стола чотирма пальцями, у свою чергу за допомогою мізинця (пальця) актор смикає за відповідні кільця для прибирання ягід і створення ілюзії їх поїдання ляльками.

Перехід до Картини 3: Репліка — «Спіймав», актор забравши ляльку Хлопчика-з-мізинчик йде за ширму через середній розріз; Вішає ляльку на верхній гачечок мотузки, бере ляльку Сови та для зручності підхопивши мотузку одним з пальців руки виходить з Совою з правої сторони ширми; Актор зайнявши положення під столом та вигукуючи репліки братів вішає обидві зв'язки ляльок на середній та нижній гачок; Зі

створеною конструкцією актор виходить на передній план сцени і зробивши прохідку з лялькою зникає за лівою стороною ширми; Зафіксувавши ляльку Сови на відповідному кріпленні з'являється через центр ширми; Одночасно з реплікою «Не втримали Сову і брати» бере два верхніх дерева і відкладає на стільчик зліва; На репліки «Тож схопила вона їх» та «І понесла прямисінько до замку Людожера» прибираються інші чотири дерева та кладуться за ширмою; Знімаються кріплення з ягодами та окреме кріплення Хлопчика-з-мізинчик і також ховаються за ширму; Стільниця встановлюється у положення «вертикально» відповідно до картини «Замок Людожера»; З-під стола дістається тканина і вішається на стільницю, що створює конструкцію пониженої ширми; Також з-під стола дістається кріплення для сцени «Замок Людожера»; Напочатку сцени актор викидає з-під малої ширми кістки створюючи ілюзію «виплювання» їх Людожером при цьому вдягаючи рукавицю «Рука Людожера»; При появі маски Людожера на ширмі він викидає за нього останню кістку за задню ширму і водночас знімаючи рукавицю з правої руки б'є правою ногою об підлогу водночас з приземленням кістки для створення ефекту удару комусь по голові; Після «влучання» водночас з промовлянням репліки Дружини Людожера «Ай, боляче!» бере у праву руку маску цього персонажа і також з'являється нею на пониженій ширмі.

Перехід до Картини 4: Репліка «Таких неслухняних та вередливих хлопчиків, як ти!» — лишаючи рукавицю під столом актор з маскою Дружини Людожера та лялькою Хлопчика-з-мізинчик йде за ширму через середину; Встановлює Хлопчика-з-мізинчик на відповідне кріплення, перекладає маску Дружини Людожера з правої руки у ліву, аби правою рукою взяти підвішену ляльку Сови; Репліка «Фросю, фас!» — Дружина Людожера зникає, маска вішається на гачок на ширмі; Після сцени «бійки» з Совою лялька Сови лишається за ширмою подалі від іншого реквізиту;

Перехід до Картини 5: Актор забирає маску Дружини Людожера та Хлопчика-з-мізинчик і переходить до меншої ширми через середину задньої; Після прибирання маски Дружини Людожера під стіл, актор через отвори у стільниці просовує ляльку Хлопчика-з-мізинчик та лишає на відповідній планці знизу;

Перехід до Картини 6: Наприкінці картини 5, коли Мізинчик опиняється на зверху на ширмі на репліці «...Я зберу людей з усіх сіл та околиць і вас скинуть у яму» актор вдягає рукавицю «Рука Людожера» та намагається спіймати хлопчика; Працюючи одночасно обома руками актор створює ілюзію спроби спіймати Хлопчика-з-мізинчик Людожером; Після уходу Мізинчика актор лишає ляльку під столом при цьому дістаючи маску Вовка, яка опиняється на ширмі. Після закінчення картини 5 актор розмонтовує декорації замку Людожера прибираючи тканину під стілець зліва; Стільниця займає вертикальне положення з розворотом на 90 градусів по своїй осі за годинниковою стрілкою фіксуючи її положення спеціальним «клином»; Знявши з задньої ширми кріплення для Мізинчика фіксує його на верхній частині стола; Репліка «Тож втік Хлопчик-з-мізинчик від Людожера і направився до батьківської хати кликати на допомогу» — актор прихопивши ляльку Хлопчика-з-мізинчик через середину йде за задню ширму; Взявши одне з дерев за ширмою створює ефект панорами одночасно керуючи лялькою Хлопчика-з-мізинчик та рухом горизонту з деревами; Актор виходить до пониженої ширми разом з лялькою Мізинчика, пробігає лялькою по ширмі говорячи текст та дає репліку «...і навіть і не підозрював, що його ось-ось наздожене злий Вовк!» — при цьому ставить ляльку Мізинчика на кріплення; Сховавшись на пониженою ширмою вдягає маску Вовка, та взявши зі стільчика дерева заготовлені при переході до картини 3 з'являється у образі Вовка і різким рухом ставить дерева по обидві сторони стола.

Перехід до Картини 7: Репліка Хлопчика-з-мізинчика «Ну добре, іди за мною» — актор використовуючи елементи пантоміми створює ілюзію пересування вздовж лісу разом з Мізинчиком періодично підтягуючи його до себе; Заходить за ліву частину задньої ширми, лишає там маску і ляльку Хлопчика; З'являється через центр задньої ширми та дає репліку «Розумним був Хлопчик-з-мізинчик, тому повів Вовка не абикуди, а поближче до людей, в село, прямісінько до батьківської хати!» — актор повертає стільницю у вихідне положення стола; Правою рукою з-за ширми дістається «Хатинка» і ставиться під кутом з лівою сторони стола; На стіл ставиться кошик, з нього актор дістає реквізит «каміння» та починає ним жонглювати; Розкладає велике та мале каміння біля хатинки; Прибирає кошик на підлозі, з лівої сторони; Уходить за ширму через середину, вдягає маску та бере ляльку Хлопчика-з-мізинчик; З'являється з правої сторони ширми, ставить ляльку Хлопчика на столі справа і сам займає положення поруч.

Перехід до та Картини 8: Актор одночасно діє персонажами Вовка та Хлопчика-з-мізинчик намагаючись зловити Мізинчика поки той кличе на допомогу; Після удару лапою Вовка по своєму животу ховається під стіл знімаючи фартух і маску Вовка; Репліка «Почули батьки голос рідного синочка і прибігли на допомогу» — стоячи на колінах актор дістає з-під ширми патички з масками Лісоруба та його дружини; Репліка «Побачили Вовка і гайда його бити!» — створює ілюзію побиття Вовка під столом; Репліка «...били-били допоки він не здох!» — актор ставить патички на стіл та встає;

Перехід до Картини 9: Репліка «Тож вирушили вони в дорогу!» — актор вішає маски батьків на лицьову сторону ширми; Вішає хатинку на відповідний гачечок справа за ширмою; Прибирає Мізинчика під стіл також вішаючи його на гачечок; Повертає стільницю у положення «замок Людожера», дістаючи тканину з-під стільця зліва; Звучить тема Людожера — актор виходить на сцену і вішає зв'язку ляльок братів Хлопчика-з-

мізинчика на гачки розташовані на «одязі» ширми (тканині замку Людожера)

Фінал: Після втечі Людожера актор прибирає кріплення розташоване на створеній ширмі і звертається до зали дякуючи за допомогу; Дає репліку «А разом з Людожером зник і його страшний замок» — різким і чітким рухом знімає тканину зі стільниці та викидає її за задню ширму; Обережно повертає стільницю у вихідне положення стола обпираючи його край на додаткові кутові фіксатори, що знаходяться по двом сторонам стола; Знімає маски батьків з ширми та ставить їх у відповідні отвори «П» та «Л» у столі; Репліка Братів «Мамо, тату, ми ліс врятували, Людожера прогнали» — актор переставляє ляльок у вихідне положення відповідно до Картини 1; Репліка «Ось і казочці кінець» — актор виконує поклон ляльками Братів Мізинчика та масками Батьків; Прибирає патички у вихідне положення між дощечками стільниці; Ставить кошик на стіл; Виконує поклін лялькою Хлопчика-з-мізинчика та ховає його у кошик; Виходить до зали та виконує поклон у ролі Оповідача; Після репліки «Тож приходьте в гості!» — ставить кошик на стіл, сідає на стілець і взявши відповідний інструмент та деревинку починає стругати її; Завіса.

Висновки до розділу 2

Робота актора над створенням художніх образів у моновиставі складається з первинного етапу роботи актора над текстом та подальшим його розкладанням на шматки, де спочатку виконавець має проаналізувати кожного зі своїх персонажів і на основі цього виокремити їх засоби виразності, такі як унікальне голосове забарвлення та особлива пластика, що формується відповідно до його характеру, характерності та художнього рішення самої ляльки.

Так, як у моновиставах з декількома персонажами вони (персонажі) займають абсолютно різні діапазони голосу, втілення голосових особливостей кожного образу вимагає від актора майстерно володіти своїм голосом і мати можливість дуже швидко переходити з одного тембру на інший. Тому актор має постійно працювати над вдосконаленням свого мовного апарату, мати високий рівень пластичності, фізичної підготовки та витривалості, як фізичної, так і морально-емоційної.

ВИСНОВКИ

Проаналізувавши досвід практичної роботи українських та закордонних митців, що виконують ролі у моновиставах, як драматичних, так і театру ляльок ми виокремили типи моновистав, які за своїм принципом поділяються на вистави, де актор виконує одну роль та вистави, де актор, перевтілюючись, розіграє декілька ролей, тобто окремих персонажів.

Визначили головну рису моновистави, яка є характерною відмінністю форми моновистави від інших театральних форм і полягає у відсутності партнера актора на сцені, що призводить до необхідності комунікації актора з глядачами, а також, виявили частий підхід форми оповіді від обличчя окремого персонажу, тобто оповідача, у моновиставі театру ляльок.

До того ж, простежили виникнення більш «приватного» спілкування між актором та глядачем за рахунок частого використання «камерного» формату у постановці моновистав,

На прикладі вистави Хлопчик-з-мізинчик ми прийшли до висновку, що у разі присутності у виставі великого об'єму технічної роботи, яку актор має виконувати самостійно, постає необхідним розробити технічну партитуру вистави розклавши її на шматки по картинах. А також, для забезпечення зручності роботи актора та швидкого доступу до ляльок і реквізиту, від нього потребується розміщувати необхідний для вистави реквізит у чітко виміряному та послідовному порядку, що забезпечить його безперешкодне використання.

Для досягнення актором вдалого результату при роботі у такій непростій театральній формі, яка вимагає від нього майстерного володіння певними навичками, перед ним постає необхідність глибокого розуміння кожної виконуючої ним ролі для розмежування їх характеру та характерності.

Провівши аналіз кожної ролі, актор, ґрунтуючись на художньому рішенні кожної ляльки, визначених «зернах» образів, та характеру персонажів приступає до втілення унікальних художніх образів використовуючи такі засоби виразності, як пластика персонажу-образу та їх унікальна голосова забарвленість, яка має підкреслювати їх характер і відокремити від інших персонажів, і додатково уникнути помилкової ідентифікації активного персонажу у сценах, де діє декілька персонажів одночасно.

Ознайомившись з прикладами моновистав в українському та міжнародному театральних просторах, а також на основі практичного досвіду роботи актора у виставі «Хлопчик-з-мізинчик», ми визначили особливості роботи актора над створенням художніх образів у моновиставі, що допомогло нам виокремити необхідні навички, якими має володіти актор, щоб досягнути вдалого результату у виконанні ролей у цій театральній формі.

Для створення художніх образів у моновиставі, актор повинен вміти застосовувати «ефект очуження», володіти навичками критичного мислення та майстерності імпровізації (зادля вдалої взаємодії з глядачем), емоційної експресивності, щоби мати здатність ефективно виражати широкий спектр емоцій і створювати зв'язок з аудиторією, мати високу витривалість та бути здатним утримувати високий рівень концентрації протягом усієї вистави. А також мати достатню фізичну підготовку для виконання технічної роботи, високу пластичність тіла, широкий діапазон голосу і здатність маніпулювати їм, відтворюючи різні голосові тембри та специфічні звуки.

Робота над розвитком пластики тіла, розвитком мовного апарату, розширенням діапазону голосу, роботі з підкладанням підтекстів та пошуку технічних можливостей ляльки допоможе актору моновистави створити унікальні художні образи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Bambabambin Puppet Theatre. Paolo Rech. URL: <https://www.bambabambin.it/chisiamo/paolo-rech> (дата звернення: 03.01.2024).
2. Bonney, Jo; Anthology (1 February 1999). "preface xiii". In Jo Bonney (ed.). *Extreme Exposure: An Anthology of Solo Performance Texts from the Twentieth Century* (1st ed.). Theatre Communications Group; 1st edition. p. 450.
3. Craftsmanship Magazine. Michael Montenegro discusses his approach to art and puppetry. URL: https://www.youtube.com/watch?v=yBZtIs4_PYo (дата звернення: 03.01.2024)
4. Gentile, John S. (1989). *Cast of One. One-Person Shows from the Chautauqua Platform to the Broadway Stage*. University of Illinois Press. p. 249.
5. How Billy Crudup Plays 19 People in a One-Man Show | Acting Class. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=9k-tk1FY13I&t=6s> (дата звернення: 8.01.2024)
6. Neville Tranter`s YouTube channel. URL: <https://www.youtube.com/@nevilletranter/videos> (дата звернення: 03.01.2024)
7. Sarah Jones: One Woman, Many People. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZCEza0YZ8cI&t=1841s> (дата звернення: 05.01.2024)
8. The Puppeteer. Michael Montenegro. CRAFTSMANSHIP // URL: <https://craftsmanship.net/the-puppeteer/> (дата звернення: 03.01.2024) 11 URL: <https://drama-comedy.kiev.ua/afisha/usi-najkrashhi-rechi/> (дата звернення: 20.11.2023).
9. Босак І. Моновистава у постмодерному театрі : специфіка жанрових модифікацій. Knowledge, Education, Law, Management. 2020 № 4 (32), vol. 1. С. 62-66.

10. Грушецький Я. Павленко Г.: Театр ляльок 1975-2005 рр. — К.: Веселка, 2018. — 122 с.: іл. — (Лялькарі України: вип. 6).
11. Мельник І. Моновистави на сцені Академічної Майстерні Театрального Мистецтва «Сузір'я». // Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка Карого: Збірник наукових праць / Київський нац. ун-т театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого; редкол.: О.І. Безгін (голова) та ін. К., 2019 р. Вип. 24. 219 с. (сс.63-68)
12. Паві П. Словник театру. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка. 2006. 640 с.
13. Сайт Волинського академічного обласного театру ляльок. Репертуар театру. URL: <https://www.volynpuppet.com/репертуар/у-нашiм-раi-на-землi/> (дата звернення: 22.11.2023).
14. Сайт інтернет-порталу I-UA.TV. Лариса КАДИРОВА: «Люблю грати талановитих людей». URL: <https://i-ua.tv/culture/28003-larysa-kadyrova-liubliu-hraty-talanovytykh-liudei> (дата звернення: 18.11.2023).
15. Сайт Київського академічного театру драми і комедії на лівому березі Дніпра. Репертуар театру. «Усі найкращі речі». URL: <https://drama-comedy.kiev.ua/afisha/usi-najkrashhi-rechi/>
16. Сайт Київського національного академічного Молодого театру. Репертуар театру. «Синій автомобіль». URL: <https://molodyytheatre.com/repertoire/syniy-avtomobil> (дата звернення: 18.11.2023).
17. Сайт Українського національного інформаційного агентства «Укрінформ». «Білка, яка прожила 100 років». Театральна прем'єра. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3219964-bilka-aka-prozila-100-rokiv-teatralna-premera.html>
18. Сайт Українського радіо. Актор Петро Миронов: у моновиставах мій єдиний партнер — це глядацька зала. URL: <https://ukr.radio/news.html?newsID=91454> (дата звернення: 24.11.2023)

19. Сайт Управління культури і туризму хмельницької міської ради.
URL: <https://kulturaхm.wordpress.com/2014/08/29/новий-театральний-сезон-хмельницьки/> (дата звернення: 22.11.2023)
20. Сайт Хмельницького академічного обласного театру ляльок «Дивень». Репертуар театру. Вистава «Лесині листи». URL: <http://ua.dyven.org/lesuni-lustu/> (дата звернення: 22.11.2023)
21. Сайт інтернет-порталу gorod.dp.ua. URL: <https://web.archive.org/web/20171201030901/http://gorod.dp.ua/news/51291> (дата звернення: 20.11.2023).
22. Сайт інтернет-порталу VSIM.UA. URL: <https://vsim.ua/Podii/monoteatr-kut-likviduyut-yaki-prichini-ta-scho-bude-z-primischennyam-11784511.html> (дата звернення: 20.11.2023).
23. Сайт Київської міської ради. URL: <https://www.kmr.gov.ua/uk/content/u-stolyci-ogolosyly-peremozhciv-mysteckoюi-premiyi-kyуiv-2021> (дата звернення: 22.11.2023).
24. Сайт телеканалу Суспільне. Новини. URL: <https://suspilne.media/108147-u-zitomiri-pokazali-premeru-monovistavi-davna-kazka-za-tvorom-lesi-ukrainki/> (дата звернення: 22.11.2023)
25. Сайт телеканалу Суспільне. Новини. URL: <https://suspilne.media/634396-a-romantika-u-kirovogradskomu-teatri-lalok-vidroduut-vecirnu-scenu/> (дата звернення: 23.11.2023)

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А. Сценічний варіант п'єси «Хлопчик-з-мізинчик» М. Рибалки та Т. Сільченко;

Т. Сільченко, М. Рибалка

!РОБОЧА ВЕРСІЯ!

ХЛОПЧИК-З-МІЗИНЧИК

(за казками Ш. Перро, О. Толстого і братів Грімм)

ДІЙОВІ ОСОБИ:

Оповідач:

Хлопчик-мізинчик

Лісоруб

Дружина Людожера

Купець на Кобилі

Вовк

Дружина Лісоруба

Людожер

Сова Фрося

Брати Хлопчика-мізинчика:

Анкель

Вендель

Орель

Ральф

Хараль

Сеппель

Картина 1.

ОПОВІДАЧ: Колись давно, десь між Альпійськими лугами та Карпатськими горами стояла хатинка. І в ній жили: (дістає маску Лісоруба). Лісоруб. І його дружина (дістає маску дружини Лісоруба). Жили вони бідно

і в злиднях. Та мали цілих сімох синів (дістає ляльок): Анкель, Вендель, Орель, Ральф, Хараль, Сеппель і... (перераховує та шукає ще одну ляльку)... (дістає з-під стола ляльку)... і Хлопчик-з-мізинчик! Наймолодший, найкмітливіший і найрозумніший, а мізинчик, тому що дуже малий. І ось одного дня батько лісоруб прийшов додому з дуже сумною звісткою.

ЛІСОРУБ. Дорога моя родино, Я ніде не можу дістати дрова, щоби продати їх і нагодувати вас. Скоро нам нічого буде їсти!

ДРУЖИНА ЛІСОРУБА. О, горе нам, горе!.. Нам вже нема чого їсти!

БРАТИ (голосять). О бідні ми, нещасні!.. Нещасні ми, бідні! Бідні ми, нещасні!.. Нещасні ми, бідні!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Стійте! Тату, мамо, не хвилюйтеся, подивіться, скільки нас!.. Ми самі добудемо собі їжу.

БРАТИ (з подивом). Самі добудемо їжу?!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК (братам). Так. (Батькам). І батькам допоможемо!

ЛІСОРУБ. Та ти ніяк виріс, синку!

ДРУЖИНА ЛІСОРУБА (зітхає). Але куди ж ви підете?

БРАТИ (до Хлопчика). А куди, куди ми підемо?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. До казкового лісу.

БРАТИ (Батькам). До казкового лісу.

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. В ньому дуже багато дерев.

Мати волає.

ЛІСОРУБ. Що ви, дітки, це ж ліс страшного Людожера! Вам туди не можна! Як тільки Людожер побачить вас, то упіймає і з'їсть!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Хлопці, не бійтеся, не з'їсть. (Батькам.) Разом ми здолаємо злого Людожера.

БРАТИ (разом). Здолаємо Людожера?!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Так! (До батьків). А ви вже старенькі, тому сидіть і чекайте нас з перемогою.

ДРУЖИНА ЛІСОРУБА (дістає хліб). Ось остання скибка хліба.

ЛІСОРУБ. Візьміть її, можливо, вона стане вам у нагоді. Прощавайте, дітки! Бережіть себе!

ОПОВІДАЧ. Тож взявши останню скибку хліба, добренько виспавшись, брати відправились до страшного, казкового лісу.

Картина 2.

Ліс. Літають птахи.

ОПОВІДАЧ. Йшли вони довго-довго, аж поки не прийшли до такого страшного й дрімучого лісу, що й за 10 кроків там нічого не було видно!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Хлопці, виходьте! Та виходьте вже! Ви поки назбирайте ягід, а я на останню скибку хліба спіймаю птаха і всіх нагодую.
(Хлопчик йде).

БРАТИ. От іще, ягоди збирати!..

Ага, немає нам що робити...

Хлопці, дивіться, які тут ягоди!..

Ой, які вони стиглі!..

А які червоні!..

Які ж вони великі!..

А які вони смачні!..

(їдять)

Ми втомились!

А ще батькам збирати...

Батькам?

Батькам...

То нехай той дурень і збирає!

(кричить Сова, Брати ховаються)

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК (кричить за сценою). Спіймав! Спіймав! Ой-ой-ой! Тримайте її! *(Влітає велика Сова, тягне Хлопчика-мізинчика на мотузці, пролітає повз Братів. Хлопчик кричить):*

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Допоможіть! Тримайте мене, хлопці!

Один брат хапає Хлопчика, решта братів хапають один одного за ноги, і Сова паровозиком уносить всіх до лісу).

ОПОВІДАЧ. Не втримали сову і брати, тож схопила вона їх і понесла прямісінько до замку Людожера!

Картина 3.

Замок Людожера. Людожер і Дружина Людожера сидять за столом.

Гризуть кістки.

ОПОВІДАЧ. А ось і замок Людожера! Давайте подивимось, як він там (викидає кістку). Здається вечеряє...

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Баран...

ЛЮДОЖЕР (з викликом). Що?...

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА (примирливо). Я кажу, баран був смачний.

ЛЮДОЖЕР. А-а, баран! Баран нічого. Але ж я Людожер, а не Бараножер. Хочу на сніданок людину!

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Де ж я тобі візьму людину? Ти ж усіх виїв, навкруги нікого не залишилося. Через твій надмірний апетит люди до лісу бояться ходити.

ЛЮДОЖЕР. Закрий пельку, бабо! Щось дуже багато ти розмовляти стала. Не знайдеш мені на сніданок людину, я тебе з'їм.

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Так я ж твоя дружина!

ЛЮДОЖЕР. Дружина. Але коли я голодний – то бачу в тобі людину! Та й звать тебе дуже вже по-людськи: Люда. Найкраще блюдо – це смажена Люда! (Регоче). Жартую. Шукай, а я пішов спати! (Йде, і одразу ж чути його хропіння).

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Ой, ой, і що мені робити?..

(В замок з криком влітає Сова, несучи братів. Брати падають купою на підлогу, а Сова сідає на жердочку).

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА (звертається до Сови). Фрося, хто це?

СОВА ФРОСЯ. Угу!

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА (радіє). Не може бути! Не може бути! Не може бути...

СОВА ФРОСЯ. Угу!

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Ось тобі винагорода, свіженький пацючок.

(Фрося улітає)

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Ой, хлопчики-горобчики!... Хто ви, звідки?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК (з достоїнством). Здрастуйте, фрау! Вибачте нас за нічне вторгнення. Ми — сини лісоруба.

БРАТИ (плаксиво). Ми – бідні та нещасні діти! Нас батьки змусили здобувати собі їжу!

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Ох ви мої солоденькі, ви, напевно, втомилися і хочете їсти?

БРАТИ. Так! Хо-че-мо! Хо-че-мо!

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Зараз-зараз, мої солоденькі, я вас нагодую!

(сміється і йде)

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК (намагається зупинити братів). Ви що, подуріли? Не вірте їй, це ж замок Людожера!

БРАТИ. Ну то й що?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Як це що?

БРАТИ. А тьотя добра. Вона нам допоможе!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Допоможе?

БРАТИ. І добре нагодує.

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Так, так, так! Я дуже добра і, звичайно, вас нагодую! (В сторону, кровожерливо.) Чоловіка я вами нагодую!

(Приносить їжу)

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Ось, мої солоденькі, принесла вам їжі, щоб поправлялися. А то ви такі худенькі, такі неапетитні, що на вас страшно подивитися. Не соромтеся, їжте, не буду вам заважати.

(їдять)

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Дурні брати, опам'ятайтеся! Ви що, не розумієте, що нас годують для того, щоб потім з'їсти! Біжімо негайно додому, на нас батьки чекають.

БРАТИ. Відчепись від нас! Не хочеш, не їж! А як хочеш йти, йди один! Нам тут добре! Ми звідси не підемо!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Ну то й їжте!

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Чудово-чудово! А зараз ходіть відпочиньте. Треба поспати, жирку набрати (До Хлопчика.) А ти чому не їси?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. А я не хочу! В мене апетиту не має!

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА (оцінюючи його). Так-так, довго ж тебе доведеться відгодовувати, щоб ти став справжньою людиною... Тільки харчі даремно переводити. (Рішуче.) Пішли зі мною!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Куди?

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Фросю годувати.

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. А що вона їсть?

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Таких неслухняних і вередливих хлопчиків, як ти! Ха-ха-ха! Фросю, я тобі обід принесла! Фас! (Залишає Хлопчика і йде).

(Бійка з Фросьєю)

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. (Будить Людожера). Милий чоловіче, прокинься!

ЛЮДОЖЕР. Га?.. Що?.. Що трапилось?

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Добру новину принесла нам Фрося.

ЛЮДОЖЕР. Яку новину?

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Сім хлопчиків.

ЛЮДОЖЕР (зраділо). Сім хлопчиків?! Цілих сім хлопчиків! З підливкою та гарніром, підрум'янених та запечених! Це не хороша, це прекрасна новина!..

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Але хлопчики ще надто маленькі та худенькі.

ЛЮДОЖЕР (розчаровано). Ху-деееннь-кі?!

ДРУЖИНА ЛЮДОЖЕРА. Не переживай, чоловіченьку, я за тиждень їх так відгодую, що вони будуть схожі на поросятко!

ЛЮДОЖЕР. І ми будемо їсти їх цілий місяць! (Сміються. Йдуть геть.)

Картина 4

Етюд погоні Фросі за Хлопчиком-з-мізинчик, де хлопчик перемагає сову, вдаривши її підносом, з якого людожери їли барана.

Картина 5.

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Гей, Людожер!

ЛЮДОЖЕР. Хто мене кличе?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Я!

ЛЮДОЖЕР. Що це за хробак?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Я не хробак, я – людина! І хочу поговорити з вами по-чоловічому.

ЛЮДОЖЕР (регоче). Ха-ха-ха!.. Людина!... По-чоловічому!..

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Дарма смієтеся, гер. У мене до вас дуже серйозна справа.

ЛЮДОЖЕР. І яка ж це справа?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Я вимагаю негайно відпустити моїх братів і розійтися з миром!

ЛЮДОЖЕР. Ти? Вимагаєш?! Ха-ха-ха! А що ти можеш мені заподіяти?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Якщо ви не виконаєте мої вимоги, я зберу людей з усіх сіл та околиць, і вони скинуть вас в яму.

ЛЮДОЖЕР. Не встигнуть! Тому що... *(Замахується рукою на Хлопчика, але той встигає відскочити в сторону. Рука Людожера б'є по пустій тарілці. Хлопчик втікає).* Нічого, я до тебе ще доберусь! Вовче, вірний посіпако з'явся!

ВОВК. Я тут, ваше Людожерство.

ЛЮДОЖЕР. Вовче, наздожени цього хробака, розірви і з'їж його! *(йде)*

ВОВК. З'їсти? Це ми залюбки! *(йде)*

ОПОВІДАЧ. Втік Хлопчик-з-мізинчик від Людожера і побіг до батьківської хати кликати на допомогу.

Картина 6.

ОПОВІДАЧ. Біг Хлопчик-з-мізинчик, біг, і навіть не підозрював, що його ось-ось наздожене злий вовк...

(З'являється Вовк і хапає Мізинчика)

ВОВК. Не поспішай, хлопче, ти вже прийшов. Людожер велів наздогнати тебе, розірвати і з'їсти. *(Розкривши пащу, наближується до Хлопчика).*

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Стій! Не їж мене!

ВОВК. Це чому?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Я... стану тобі у пригоді!

ВОВК *(сміється).* Ти – мені?!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК *(собі).* Так, невдала пропозиція...

ВОВК. Зовсім невдала. *(Вовк знову насувається.)*

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Та ти подивись, який я маленький, на один твій зубчик. А коли розірвеш мене на шматки, то взагалі в траві не знайдеш.

ВОВК. Це я не знайду? Та ти мене погано знаєш! *(Хапає Хлопчика).*

Послухай, який я голодний! *(Притуляє Хлопчика до свого живота.)* Чуєш?

(Мізинчик сміється) Смішно тобі?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Та ні, мені тебе шкода... А хочеш, я тебе нагодую?

ВОВК. Нагодуюш? Ще й сміятися з мене будеш? Та я тебе... *(намагається зловити Мізинчика)*

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. А я знаю, де можна смачненько поїсти про запас.

ВОВК *(злісно)* А я знаю кого можна поїсти про запас! *(Вовк намагається спіймати Мізинчика, але у нього не виходить).* Я просто хочу поїсти...

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Ну не сумуй, Вовче!

ВОВК *(відчайдушно)* Ти покажеш, де можна наїстись?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Ходімо, я тобі покажу!

Картина 7.

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Скажи, що ти бачиш попереду себе?

ВОВК. Нічого не бачу.

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Як нічого? Придивись уважно.

ВОВК. Бачу діти сидять, тітоньки, дядьки...о, ха-ха, бабусю бачу!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Не відволікайся! Бачиш, хатинка стоїть?

ВОВК. О, бачу хатинку!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. А людей не видно?

ВОВК (придивляється). Ні, не видно.

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Погано...

ВОВК. Що погано?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Погано, говорю, чути!

ВОВК (напівпошепки). Я не можу голосніше, мене люди можуть почути.

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Це добре! Бачиш, біля огорожі хліб лежить?

Підійди і їж!

ВОВК. Їсти? Це ми залюбки... (нюхає). Та який же це хліб? Це ж каміння!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Це не каміння, це хліб, просто він черствий!

ВОВК. Хліб?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Хліб.

ВОВК. Черствий.

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Черствий...

ВОВК. Ну дивись мені (замахується, Хлопчик-з-мізинчик тікає)! (Із сумнівом). Ну хліб, так хліб... (Скривившись, починає гризти та ковтати каміння).

Картина 8.

ВОВК (доїдаючи каміння). Щось я переїв. (Гикає). Усе з'їв...Ох, яка тяжкість у шлунку!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. А велика тяжкість?

ВОВК. Дуже велика. З місця зрушити не можу!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Дуже добре! (Кричить з усіх сил.) До-по-можіть!..

ВОВК. Ти чого лементуєш?!

(Будучи прикутим до підлоги Вовк намагається спіймати Мізинчика, вдаряє себе по животу і від болю скручується)

ОПОВІДАЧ. Почули батьки голос рідного синочка і прибігли на допомогу! (З'являються батьки) Побачили вовка і нумо його бити! (б'є). Били-били-били-били допоки він не здох!

ЛІСОРУБ. Мізинчику, цілий, здоровий!

ДРУЖИНА ЛІСОРУБА. Синочку, а де ж твої брати?!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Вони у полоні Людожера, треба їх врятувати!

ЛІСОРУБ. Так, біжімо рятувати наших дітей!

ДРУЖИНА ЛІСОРУБА. Негайно вирушаємо в дорогу!

ОПОВІДАЧ. Тож вирушили вони в дорогу!

Картина 9.

Замок Людожера. Людожер сидить за столом з ложкою, брати сидять за ґратами.

ЛЮДОЖЕР. Ням-ням, мої смаколики. Підросли, погладшали! Смакота!

БРАТИ. Пощадіть нас, Дядечко! Зжальтеся! Ми хороші!

ЛЮДОЖЕР. (прицмокує). Ліниві, жадібні та егоїстичні діти – найсмачніші! (Стук у двері). Хто там?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК (з'являється). Гей, Людожере, відпусти моїх братів!

ЛЮДОЖЕР. А ти звідки взявся?

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. А я людей привів!

ЛЮДОЖЕР. Людей? Щось я їх не бачу і не чую!

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. А ти придивись уважніше!

ОПОВІДАЧ. (звертається до дітей). Діти, потрібна ваша допомога, щоб врятувати братів Мізинчика, ви допоможете? Тоді за моєю командою всі разом гучно тупаємо ніжками і кричимо: «Людожера геть!», домовились?

ЛЮДОЖЕР. Ну добре, зараз братів цього хробака з'їм і до людей доберусь!

ОПОВІДАЧ. Дітки, починайте!

(Діти тупають ногами і кричать: «Людожера геть!»)

ЛЮДОЖЕР. Замокніть! Тихо, я сказав! Я усіх вас з'їм! І тебе! І тебе! Ой, потрібно втікати! Прощайте, невдахи! (Втікає).

ОПОВІДАЧ. Молодці дітки, Людожер втік! А разом з ним, зник і його страшний замок! Дякую вам!

ЛІСОРУБ. Дітки наші! Цілі, здорові!

ДРУЖИНА ЛІСОРУБА. Анкель, Вендель, Орель!

ЛІСОРУБ. Ральф, Хараль, Сеппель...

ДРУЖИНА ЛІСОРУБА. І Мізинчик!

БРАТИ. Тато, мамо, ми ліс врятували, Людожера прогнали!..

ХЛОПЧИК-МІЗИНЧИК. Ми?! Ні, нам допомагали всі діти. Дякую вам, діти!

Фінал.

ОПОВІДАЧ. І ось, якось так, саме завдяки вам, дітки, Хлопчик-з-мізинчик поборов Людожера, звільнив ліс від зла і врятував від голодної смерті не тільки себе та свою родину, а й усе село! Тож не дарма кажуть: «Маленька штучка червінчик, а ціна — велика!». Ось і казочці кінець! А тепер вам відпочивати, а мені ще працювати. Треба зробити ляльок для нової казочки. Тож, приходьте в гості! До побачення!

КІНЕЦЬ

ДОДАТОК Б. Фотографії з вистави;

Експозиція

Картина 1

Лісopyб

Дружина Лісоруба

Перехід до Картини 2

Картина 2 «Ліс»

Замок Людожера

Перехід до картини 6

Картина 6

Одночасна робота двома персонажами

Перехід до картини 7

Картина 7

Картина 9

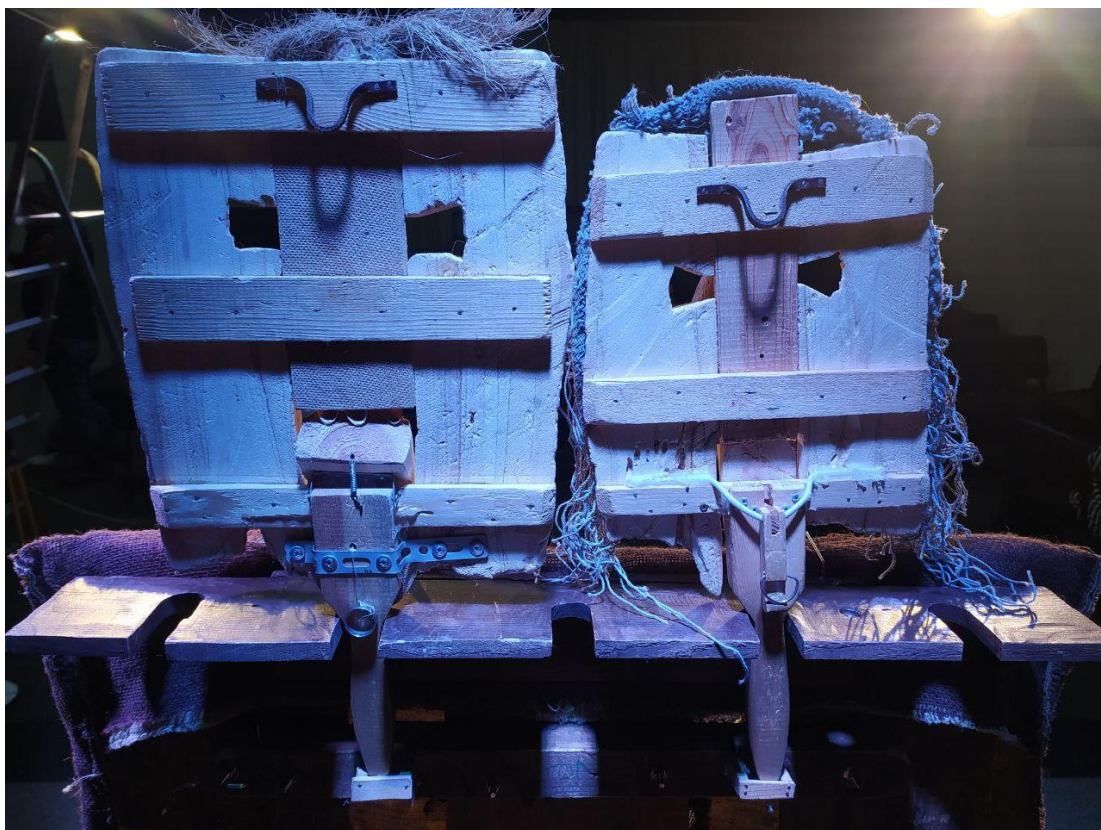
Перехід до фінальної картини

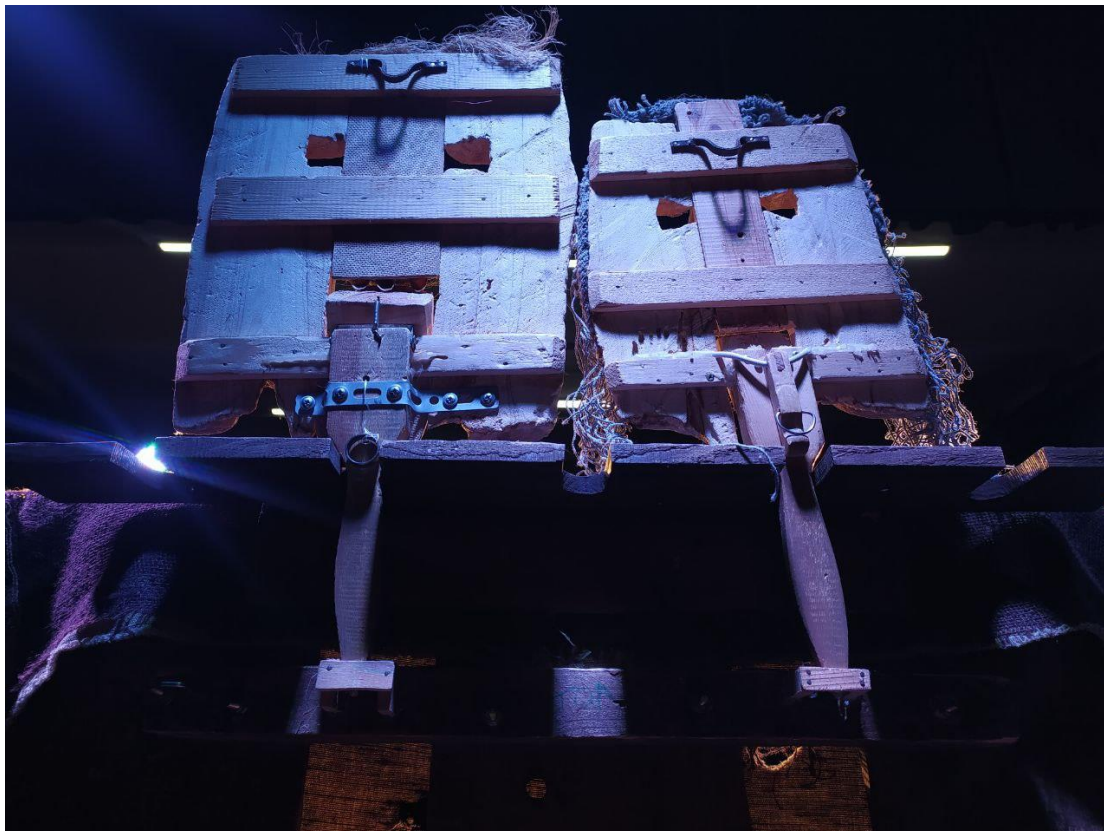
Фінальна картина

Допоміжні кріплення

Допоміжні кріплення

Людожер з дружиною у замку

Розміщення реквізиту

